POMURSKI VESTNIK

MURSKA SOBOTA, 26. JUNIJA 1958
Leto X — Štev. 25 Cena din 10.—

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA ZA POMURJE

MURSKI SOBOTI

Najlepši spomenik

Ob obali Drine, 2 km od Foče, so zgradili ob 15. obletnici bojev na Sutjeski »spominsko bolnišnico proleterskih brigad«, najlepši spomenik, kar ga je lahko dobilo to mesto, ki je med vojno približno štiridesetkrat menjalo gospodarja, v spomin na Igmanski pohod in zgodovinske boje na Sutjeski. Bolnišnica je ena najmodernejših v državi. Veljala je okrog 450 milijonov

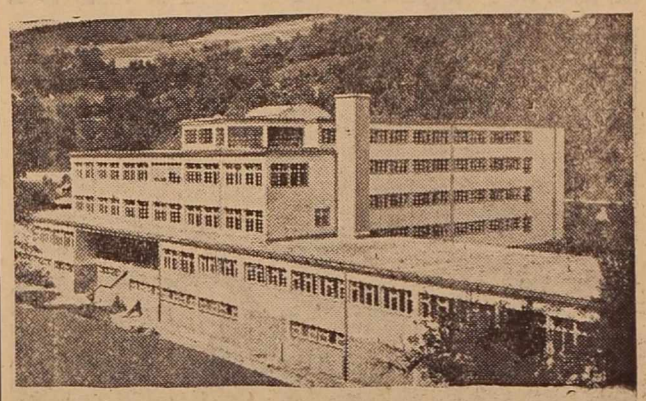

dinarjev, ki jih je prispeval centralni odbor Zveze borcev. Bolnišnica ima 140 bolniških postelj in pet oddelkov: kirurški, interni, oddelek za nalezljive bolezni, za otroške bolezni in ginekološko-porodniški oddelek. Nova bolnišnica bo lahko sprejemala bolnike s področja, ki ima okrog 140.000 prebivalcev, tako da pride na vsako bolniško posteljo 1000 prebivalcev. »Spominsko bolnišnico proleterskih brigad« v Foči bodo svečano odprli 3. julija.

Za socialistično moralno trgovino

Na nedavni razširjeni seji Okrajnega komiteja ZKS Murska Sobota so pod vodstvom sekretarja tov. Jana Rosa med drugim podrobno razpravljali o problemih blagovnega prometa v Pomurju. Po referatu tov. Joška Slaviča, ki ga objavljamo v obširnih izvlečkih, so prisotni vsestransko razčlenili in osvetlili stanje na tržišču ter v izčrpni in plodni razpravi iznesli tehtne predloge za ustrezne sklepe in potrebne ukrepe

V letošnjem letu smo dobili vrsto zakonskih predpisov, ki izpreminjajo nekatere osnove, na katerih je slonela trgovina s kmetijskimi pridelki. Te spremembe po svojem pomenu niso važne samo za ljudi v trgovini, temveč se tičejo vsakega našega državljana, zlasti v našem kmetijskem okraju.

Denarni dohodki v trgovini s kmetijskimi pridelki

znaša'o v lanskem letu dve in pol milijarde dinarjev. Ta promet seveda iz leta v leto narašča, kakor pač narašča proizvodnja ali točneje tržna proizvodnja. Tudi v letošnjem letu opažamo, da se ti dohodki naprej dvigajo. Tako so pri glavnem proizvodu iz kmetijstva odnosno živinoreje narastli z lanskih približno 500 milijonov dinarjev v prvih petih mesecih na letošnjih 802 milijona. Zanimivo je, da je narastel tudi odkup glavnih poljedelskih pridelkov, ki je lani znašal 144 milijonov, letos na 205 milijonov v istem obdobju kot v prejšnjem primeru. Močno pa je padel odkup raznih stranskih pridelkov, kar je znak, da se je tržna pozornost usmerila predvsem na živino. Tam je izpadlo 47 milijonov, in sicer znaša padec od 179 milijonov na 132 milijonov. Vzrok za to je predvsem v tem, da zaradi težav v grosističnem podjetju in pa zaradi pomanjkanja trga za gotove stvari pač ni bilo odkupa teh artiklov.

Če vzamemo trg s kmetijskimi pridelki v celoti, je denarni promet narastel od lanskih 823 milijonov na letošnjih 1143 milijonov (v odst. letos 138 %). Čeprav še ni vseh podatkov, je moč iz nekaterih individualnih primerjav sklepati oziroma trditi, da je porast denarnih dohodkov v velikem nesorazmerju s količinskim porastom. Po nekaterih ocenah zaostaja količina v primerjavi s ceno za 20 % in še več. Pri taki množini denarnih dohodkov bi človek sklepal, da tisti, ki se s tem ukvarja, tudi nekje pridobi, torej da naša trgovina s kmetijskimi pridelki glede na svojo maso ustvaria pogoje za solidno poslovanje skozi vse leto.

Če primerjamo gibanje trgovine z živino, lahko opazimo zelo enakomeren tok, torej bi vse leto lahko tekla solidna organizacija. Tako so kmetje prodali po mesecih od 130 do 180 milijonov, kar pomeni nihanje le za kakih 30 %, kar ni mnogo in nam dokazuje, da je proizvodnja in s tem ponudba na tržišču stalnejša, kakor bi to pri površnem opazovanju kdo pričakoval. Seveda je pri trgovini s poljedelskimi pridelki glavna sezona jeseni, vendar bi jo bilo moč bolj raztegniti ali pa vsaj razdeliti. Za primer navajam to, da je pri krompirju res krajša doba, ki zahteva dobro organizacijo in primerno hitrost, medtem ko bi pri žitaricah stvari z manj ihte lahko bolje opravili.

O tržnosti

Že po številkah vidimo, da se vnovči največ živine, saj prodamo vsako leto okrog 40 % od stanja živine, kar pomeni, da goveja živina obnovi svojo čredo v dveh in pol letih. Tudi v našem okraju je značilno dejstvo, da je v številu glav več kot polovica telet ali četrtina skupnega števila in da gredo v zakol zaradi neorganiziranosti tudi najlepša in plemenska teleta. Tu je še v glavnem ponudba na trgu taka, kakor jo usmeri drobni proizvajalec sam. Mimogrede kaže omeniti še to, da je telet večinoma prodanih doma okrog 92 %, goveje živine pa samo 52 %.

Pri mleku se je v zadnjih letih tržnost dvignila, vendar pa je še zmeraj nizka. Po razpoložljivih podatkih proda na govejo živinče največ mleka kmetovalec v občini Radgona in sicer 167 l, najmanj pa v občini Grad (39 l.). Okrajni povpreček znaša na število goved v celotnem okraju 122 l, samo za privatne pa 108 l. Če vzamemo količino 1100 l kot proizvodnjo brez porabe za prehrano teleta, je to, kot vidimo, nekaj več kot 10 %. Tu bi za primerjavo povedal samo to, da proizvede govedo v socialističnem sektorju skoraj desetkrat več ali s točno številko 1078 l. Mislim, da pri takih odstotkih ni nevarnosti pri povečanju tržnos.., da smo se zaplanirali, če predvidevamo dvojno tržnost v teku dveh let.

Neenakomerna potrošnja in preslabo založen trg

Zaradi primerjave naj še navedem dohodke po enem ha obdelovalnih površin in iz živinoreje. Ta je znašal za govedo 8.030 din, za prašiče pa 6.630 din po ha ornih površin, dočim so znašale žitarice na primer pšenica 300 din, rž 162 din, proso 224 din, čeprav ima samo 1 odst. površin, pšenica pa 24 odst. Če pa pogledamo cene, vidimo, da je povprečna cena prosa v obliki pšena 81 din, pšenice pa 31 din. Odgovor ni težak. Tudi pri krompirju so tržne količine proti celotnemu pridelku v lanskem letu majane. Od skupne vrednosti pridelka, ki je znašala blizu milijarde, smo ga prodali le za 90 milijonov, torej okrog 10 %. Po količini seveda še manj, ker so tu odbite manjvredne količine. S temi številkami sem hotel povedati, da je perspektiva za nadaljno povečano tržnost našega kmetijstva že v sedanjih pogojih in da jo bomo morali povečati, če hočemo, da bo naš drobni proizvajalec z našo stvarnostjo tudi v kmetijstvu bolj povezan kot doslej. Te stvari bodo morali upoštevati predvsem organi, ki se bodo ukvarjali bodisi s konjunkturno službo bodisi z vprašanjem blagovnega prometa sploh.

Omenjam še eno dejstvo, ki je važno za objektivno oceno stanja našega tržišča. Vsa naša trgovina s kmetijskimi pridelki je pretežno eksportnega značaja. V samem okraju imamo sicer več manjših središč in nekaj prebivalstva, ki je navezano na tržišče, vendar predstavlja to manjši del, kakor bi to dal komu misliti samo površni pregled socialne strukture prebivalstva. Imamo sicer nekaj nad 12.000 ljudi zaposlenih izven kmetijstva, vendar pa dobršen del teh ni navezan na trg. Zato je tok blaga v domača središča majhen, samo podatek, da Tovarna mesnih izdelkov v M. Soboti proda od 6—8 % proizvedenih količin v domačem kraju, to razmerje dovolj jasno ilustrira. Zaradi takih razmer deloma pa tudi premale pozornosti je potrošnja neenakomerna in trg preslabo založen.

Negativne težnje in špekulacije

Po zgledu plemenskih sejmov, ki so jih ponekod že začeli uvajati, naj bi se tudi usmerjala živinoreja in selekcija. Zato mislim, da bi pri plemenskih sejmih morali izoblikovati to, kar je že deloma nastalo. Imeli bi elitne sejme v centru in še morda kje in pa navadne plemenske sejme, kjer bi lahko zadruge konkretno izvajale svojo gospodarsko politiko v živinoreji.

Pri vprašanju tržišč, ki sem ga omenil že prej, je, mislim, potrebno že zaradi formiranja neke cene, po kateri primerja drobni proizvajalec svojo produktivnost, da ne govorim o tej stalni nalogi industrijsko razvitih komun, še posebej skrbeti, da bo tudi naš potrošnik sredi kmetijske pokrajine boljše oskrbljen s sadjem, zelenjavo in drugimi kmetijskimi pridelki. To vprašanje bo tudi iz leta v leto aktualnejše.

Tudi pri prodaji in prometu z lesom so težnje in pojavi odvajanja kmeta od kmetijske zadruge. Beležimo tudi mnogo špekulacije, pri čemer so zneski nekje v milijonih. To opažamo predvsem na prometnem davku in pa v težnjah, da hoče vsak kraj imeti zdaj svojo žago venecijanko, na kateri bi potem razžagali deske in se izognili dajatvam.

Še vedno je neurejeno tudi trgovanje z jajci in drugimi podobnimi drobnimi pridelki, kjer bo treba sedaj pred uveljavitvijo nove uredbe ukrepati.

Težave v kmetijskih zadrugah

K takemu položaju na tržišču nam mnogo pripomore dejstvo, da so v kmetijskih zadrugah, ker niso usposobljene za svoje naloge, večkrat tudi težave, ki jih tako stanje samo po sebi povzroča. Najznačilnejši pojav je ta, da zadružni in ostali nakupovalski kader še vedno med seboj tekmuje kdo bo več nakupil pri kmetu in s tem seveda povpraševanje vzbuja vtis velike sile za posameznim pridelkom. Tako upada tudi osnovna možnost v trgovini, to je, da se zanjo ostvarjajo solidni pogoji preko akumulacije. Iz podatkov, ki jih imam na razpolago, sem slučajno izbral podatke za kmetijske zadruge Murska Sobota, Krog in Puževci. Te imajo: Murska Sobota nekaj čez 115 milijonov dinarjev odkupa, Krog, ki je delal z izgubo in ima nekrite plače, ima 24 milijonov odkupa, Puževci pa 29 milijonov din odkupa. Ugotavljam, da je znašala povprečna marža v Soboti 9,7 %, v Krogu 5,7 in v Puževcih 5,8 %. To nam pove, da je v večjih zadrugah z ozirom na sestav osnovnih sredstev, število uslužbencev itd. večja potreba po ustvarjanju razlike v ceni. Dohodka so ustvarile z ozirom na opravljeni odkup Murska Sobota 2,9 %, Krog 0,3 % in Puževci 1,4 %, torej zelo različno. Značilno je tudi to, da so potem od tega ustvarjenega dohodka uporabili v Murski Soboti 61 % za plače, V Krogu 19 (toliko torej so imeli izgube pri odkupu, ki znaša 170.000 din), v Puževcih pa so izdali za plače 38 %, če naj verjamemo navedbam v bilanci. Te številke nam povedo, da je v posameznih zadrugah popolnoma različen odnos do stroškov v odkupu in da bi pri primernem procentu akumulacije in s pametno plačilno politiko lahko preprečevali bodisi prevelike stroške, bodisi premali dohodek.

Za ilustracijo naj navedem tudi strojne odseke, kjer imamo še bolj čudne številke. Tako znašajo v zadrugi M. Sobota stroški 83 % in dohodek 17 %, in gre dohodek uporabi za plače, v Krogu znašajo stroški 97 in dohodek 3 %, v Puževcih, kjer je imela zadruga skromnejši park, pa stroški 42 % in dohodek 58 %. Od slednjega so uporabili za plače le polovico, medtem ko so pri prejšnjih porabili ves dohodek za plače, torej nista zadrugi iz strojnega parka ničesar akumulirali.

Mnoge slabosti, ki jih imajo naše kmetijske zadruge, bi kmetijski strokovnjaki in pa primeren kader v trgovini lahko z vztrajnim delom v nekaj letih popolnoma odpravili. Znano nam je, da se cene kmetijskim artiklom spreminjajo iz leta v leto, vendar bi z resnejšim delom lahko to vprašanje, ki je močno povezano z rentabilnostjo zadrug, pravočasno reševali. Tako pa smo imeli primere, da je bil rani krompir cenejši kot pa pozimi, da so prosto ponuje-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Razprava o dopolnilnem proračunskem prispevku

V ponedeljek je bil na občinskem ljudskem odboru v M. Soboti sestanek, na katerem so razpravljali predstavniki podjetij in predlagali, da se dopolnilni proračunski prispevek za prvo polletje obračuna v mesecu avgustu, in sicer iz presežka dohodkov, tako da prejemki zaposlenih ne bodo prizadeti neposredno. Za drugo polletje se bo obračunaval dopolnilni proračunski prispevek prav tako iz sredstev presežka dohodkov.

Sredstva, zbrana na podlagi dopolnilnega proračunskega prispevka, bo porabil občinski ljudski odbor za pričetek gradnje novega zdravstvenega doma v Murski Soboti.

Pomurje se pripravlja na proslavo

VELIČASTNE EPOPEJE SUTJESKE

Iz murskosoboškega okraja se bo udeležilo proslave na Tjentištu tudi šest preživelih borcev te zgodovinske bitke

Tudi Pomurje se pripravlja, da na dostojen način proslavi 15-letnico najbolj krvave bitke v zgodovini narodnoosvobodilnega boja. V vseh občinah pripravljajo pester program proslave, proslave na Tjentištu pa se bo udeležilo iz murskosoboškega okraja poleg članov ZB in ostalih družbenih organizacij tudi šest udeležencev bitke na Sutjeski: podpolkovnik **Milan Prizmič**, kapetani **Žarko Repič, Peter Davidovič** in **Karanovič** ter rezervna oficirja **Djuro Stambolija** in **Pero Dražič.**

Pri občinskem odboru Zveze borcev Murska Sobota deluje poseben odbor, ki organizira in bo vodil proslavo v občinskem merilu. Odbor, ki ga sestavljajo tudi predstavniki ostalih družbeno političnih organizacij, je že pripravil pester program proslave. Proslava bo kot lani na prostem pred gimnazijo. Tu bo na večer pred Dnevom borca svečana akademija s pestrim sporedom. O pomenu 15-letnice veličastne epopeje na Sutjeski bo govoril predsednik občinskega odbora Zveze borcev major **Miha Šušteršič.** Po proslavi bo ljudsko rajanje.

POGOSTITEV OTROK PADLIH BORCEV V SOBOTI

Na sam praznik ob 9. dopoldne bo občinski ljudski odbor priredil sprejem in pogostitev otrok padlih borcev in žrtev fašističnega nasilja. Sprejem bo v hotelu »Zvezda«. Tega dne bo tudi množični patrolni tek v priredbi občinskega strelskega odbora. Sodelovale bodo ekipe vseh družbenih organizacij in društev, med njimi tudi pionirji. Pomerili se bodo kolesarji, mopedisti, motoristi, strelci in drugi. Start in cilj bo 4. julija ob 8. uri pred avtobusno postajo. Najboljše ekipe bodo prejele praktične nagrade.

Doslej so v murskosoboški občini prodali 500 brošur »Dok Sutjeska voda teče...«, rezervni oficirji pa bodo predavali po kolektivih o bitki na Sutjeski vse letošnje leto. Občinska organizacija ZB v Soboti je imela množično zborovanje, ki je ob številni udeležbi lepo uspelo. Pogovorili so se o proslavi bitke na Sutjeski, sekretar okrajnega komiteja tov. Jan Ros pa je govoril o aktualnih političnih dogodkih.

Občinski odbor Zveze borcev v Gornji Radgoni bo priredil proslavo bitke na Sutjeski na Dan borca v Radencih. Tu bo ob 14. uri prihod in srečanje borcev iz vseh krajev občine, sledili bodo slavnostni govori, kulturni spored in ljudsko rajanje. V občini Šalovci bo proslava dne 29. junija. Na proslavi, na kateri bodo nastopile vse družbene organizacije, bo govoril udeleženec bitke na Sutjeski kapetan Karanovič.

Na Dan borcev bo

PARTIZANSKO SREČANJE V RADOSLAVCIH

za vse borce in člane ZB ljutomerske občine. V tej vasi po osvoboditvi še ni bilo nobenega večjega partizanskega slavja, vemo pa, da je bila ta vas z okolico varno zatočišče partizanov. Borci in terenci se bodo ob svojem prazniku zbrali v Radoslavcih in obujali spomine na NOB.

Že na večer pred praznikom bodo organizacije ZB z ostalimi društvi in političnimi organizacijami prižgale kresove po hribih ljutomerske občine. Ob kresovih bodo člani ZB pripovedovali udeležencem o doživljajih in spominih na ljudsko revolucijo, vaški pevci in godbe pa bodo poskrbeli za razpoloženje okrog kresovanja. Na Dan borca bo ob 15. uri popoldne zbirališče vseh članov ZB, krajevnih odborov ZB ljutomerske občine, delovnih kolektivov in društev. Sledila bo svečana otvoritev proslave v Radoslavcih, pozdravni govor o pomenu praznika in partizanskega srečanja, tekmovanje petih skupin organizacij ZB v prizorih (odlomki iz NOB), folklori, petju itd., podelitev odlikovanj borcem NOB, pripenjanje spominskih žebljičkov na prapor obč. odbora ZB, nastop godbe in pevskih zborov itd. Po svečanem delu sporeda bo nastopil »Partizanski Pavliha«, prav tisti, ki je bil na tem terenu v času NOB.

Minuli petek je bilo v Ljutomeru predavanje o bojih na Sutjeski. Predavanja so se udeležili predvsem rezervni oficirji, podoficirji in nekateri člani delovnih kolektivov. Predaval je major Tomo Raduka.

ODKRILI BODO VEČ SPOMINSKIH PLOŠČ

V Lipi bodo odkrili na Dan borca spominsko ploščo dvema žrtvama fašističnega terorja, ki sta umrli v taborišču Dachau, 22. julija, na dan vstaje slovenskega napada, pa bodo odkrili v Beltincih nagrobnik narodnemu heroju Mohorju, pokopanem doslej na bistriškem pokopališču. Spominsko ploščo bodo odkrili tudi na Dan borca v lendavski občini na Pince Marofu v spomin na množično internacijo primorskih Slovencev, v Gornji Radgoni pa bo odkritje spominske plošče Jakobu Vreči in Frančku Pintariču. Gre pravzaprav za dve plošči, ki bosta vzidani na šoli v Gornji Radgoni in Spodnji Ščavnici, kjer sta pokojnika hodila v šolo.

NAŠ ZUNANJEPOLITIČNI PREGLED

Burja nad Libanonom še traja. Vladni pristaši in organizirana, močna opozicija, ki jo po vsem sodeč podpirajo tudi libanonske množice, in zahteva, naj predsednik Šamun izroči oblast, bijeta z orožjem v roki

Boji v Bejrutu, okrog Tripolija in v gorah na libanonskem vzhodu se nadaljujejo. **Na sliki: žive barikade v Libanonu. Uporniki se odločno upirajo pritisku vladnih čet.**

usodno bitko. Libanonska vlada je že večkrat izjavila, da bo zaprosila za pomoč od zunaj. Opravičevala jo je s trditvami, da ZAR pomaga opozicijskim upornikom.

V resnici pa je očitno, da skuša Zahod za vsako ceno posredovanja, ohraniti one razrahljane blokovske pozicije v Libanonu, katere se mu je doslej posrečilo osvojiti. Želi, da ostane na krmilu Šamun ali nekdo, ki je njemu enak. Zato odločitve o posredovanju v bistvu ne bo sprejel Šamun, ki je vanjo že zdavnaj privolil, temveč Washington in London. Zato je tudi toliko večja njuna od-

Generalni tajnik OZN Dag Hammarskjöld

govornost, kajti Libanon mora sam najti rešitev za svoja vprašanja.

Opazovalci OZN predvsem nadzirajo ceste, ki peljejo iz Sirije v notranjost Libanona. Doslej so uredili štiri opazovalna središča, med drugim v Tripoliju na severu in v pasu na sirsko - libanonsko - izraelski meji. Izjavili so, da je njihova naloga predvsem opazovanje.

Kairski krogi so izrazili upanje, da bo Hammarskjöldu uspelo preprečiti tujo intervencijo in razširitev spopada ter da bo njegova misija pripomogla k temu, da bi bil libanonski notranji spor čimprej poravnan. Torej — dobra volja v Kairu, da bi Hammarskjöldu uspelo njegovo pomirjevalno poslanstvo v zvezi z Libanonom. Tudi iz Londona so uradno sporočili, da je »generalni sekretar OZN deležen vse podpore Velike Britanije v prizadevanjih, da bi zavrli krizo v Libanonu.«

List »Liberation« je zapisal v svojem komentarju o položaju v Franciji, da je Alžirija zdaj bolj ko kdaj prej v rokah generalov, ki so izvršili prevrat in da »odbori javne rešitve« utrjujejo svojo organizacijo in nadaljujejo svoje delo. Ti odbori, piše list, bi radi v Alžiriji odigrali vlogo enotne stranke nekakšne diktature. Tudi v Franciji se ponekod, kakor v Alžiriji in na Korziki, degolizem že pretvarja v sredstva za rasno in drugo tako zlokobno politiko. Medtem pa se akcije pripadnikov alžirske osvobodilne vojske nadaljujejo.

Predsednik indijske vlade Nehru je izjavil, da pomeni usmrtitev bivšega madžarskega ministrskega predsednika Imre Nagya »najpretresljivejšo vest, tako samo po sebi kot tudi glede na njene morebitne posledice.« Nehru je izrazil tudi zaskrbljenost, da ne ve, ali ne bo usmrtitev Nagya vplivala tudi na odgoditev mednarodne konference na najvišji ravni. Iz Moskve pa je prišla vest, da je v ponedeljek okrog 1000 državljanov demonstriralo pred zahodnonemškim veleposlaništvom v Moskvi. Na poslopje so metali kamenje in opeko ter razbili okrog 30 oken. Te demonstracije so bile odgovor na demonstracije, ki so jih prejšnji teden spričo usmrtitve Imre Nagya uprizorili madžarski emigranti pred sovjetskim veleposlaništvom v Bonnu. Svetovno javno mnenje tudi nadalje izraža svoje ogorčenje nad tajnimi budimpeštanskimi usmrtitvami, ki so bile izvršene vzlic obljubam jugoslovanski vladi in svetovni javnosti.

Kairski pristojni krogi so potrdili vest, da bosta spremljala predsednika ZAR Nasera na njegovem bližnjem potovanju v Jugoslavijo zunanji minister Favzi in minister pri predsedstvu vlade Ali Gabri. Poudarjajo, da bo Naser obiskal Jugoslavijo v začetku julija in da bo obisk prispeval k utrditvi in nadaljnji krepitvi sodelovanja obeh prijateljskih dežel na vseh področjih ter da bo pomenil pozitivno prizadevanje za ublažitev mednarodne napetosti.

SRAMOTNA ODGOVORNOST

Kakor je bilo pričakovati, je jugoslovanska vlada z noto, ki jo je izročil v ponedeljek naš veleposlanik v Budimpešti Jovo Kapičič namestniku madžarskega zunanjega ministra Ištvana Sebesa, protestirala pri madžarski vladi zaradi surovega in neizzvanega napada na našo deželo v zvezi z obsodbo Imre Nagya in tovarišev.

Sodeč po skonstruiranosti obdolžitve proti Jugoslaviji pa tudi po okoliščinah, v katerih je potekala sodna obravnava (v poročilu ni nobenih podatkov, kje je bila obravnava in kdaj so bile kazni izvršene), lahko upravičeno dvomimo — pravi naša nota — o verodostojnosti tudi ostalega obtožnega gradiva, vsekakor o vsem tistem, kar neposredno ali posredno navezuje na Jugoslavijo. Način, kako je v madžarskem poročilu obdolžena Jugoslavija, kakor tudi tajnost sodne obravnave, očitno omogočata skonstruirati vsakršne nove krivde Jugoslavije. Jugoslovanska vlada tem odločneje poudarja to ugotovitev, ker so se tudi v minulosti vršile podobne sodne obravnave, kakor proces proti Raiku, v katerih je bila obdolžena Jugoslavija, in ker so tudi takrat trdili, da imajo na razpolago zanesljive dokaze jugoslovanski krivdi

Imre Nagy

in vmešavanju, pozneje, ko je bilo prelite že mnogo nedolžne krvi, pa so ob izrecnem priznanju odgovornih madžarskih ljudi ugotovili, da so bili ti dokazi sfabricirani. Takšni napadi so nam svoj čas, kakor vemo, povzročili velike težave, glavna žrtev pa so bili narodi dežel, v katerih so te procese montirali.

Neresnične »trditve« madžarskega pravosodnega ministrstva pomenijo grob in z ničemer ne izzvan napad na FLRJ s ciljem, da bi s ponovno uporabo najbolj mračnih metod iz nedavne minulosti zaostrili in opravičili že obstoječo, organizirano, brezobzirno protijugoslovansko akcijo, ki bi docela pokvarili madžarsko-jugoslovanske stike in poskusili prevaliti odgovornost na takratne dogodke na Madžarskem na Jugoslavijo, kar neovržno potrjuje dejstvo, da so navedbe iz madžarskega poročila takoj porabili v tisku nekaterih vlad, ki sodelujejo v tej akciji. Hkrati pa je iz note razvidno, da so neresnične »trditve« madžarskega pravosodnega ministrstva odločno ovržene z dejstvi in tudi z žrtvijo našega diplomatskega nameščenca, ki je bil ubit v našem veleposlaništvu v Budimpešti s streli iz sovjetskega tanka.

Jasno je, da je vlada LR Madžarske grobo kršila obveznosti, ki jih je svoj čas sprejela nasproti vladi FLRJ, s tem, da ni omogočila Imru Nagyu in ostalim, da bi se nemoteno vrnili domov, marveč jih je poslala v LR Romunijo na prisilno bivanje, in s tem, da je v nasprotju z danimi garancijami glede osebne varnosti in neuporabe kazni zaradi njihovega prejšnjega delovanja proti nekaterim izmed teh ljudi sprožila tajno sodno obravnavo, Nagya in njegove tovariše pa obsodila na smrt, in da je bila smrtna kazen izvršena, s čimer je madžarska vlada polnoveljavni sporazum nepopravljivo poteptala. Spričo tega je madžarska vlada sramotno odgovorna pred madžarskim ljudstvom in vso svetovno javnostjo.

Za socialistično moralo v trgovini

(Nadaljevanje s 1. strani)

no živino dražje kupovali kakor kontrahirano itd. Seveda v takih razmerah morajo rezultati biti taki kot sem jih navedel za nekaj zadrug ali pa še mnogo slabši. Nemogoče je, da smo imeli v lanskem letu pri taki ponudbi krompirja ob strani kmetovalcev v nekaterih zadrugah izgubo pri tem artiklu. To so seveda krili iz dobička drugod. Po podatkih, ki jih imam iz analize poslovanja Agromerkurja, so bili na primer pogosti primeri, da je znašala razlika od pridelovalca do predelovalca pri živini le 8—15 din, pri jajcih 1 din, itd. Ni čudno, da na ta način ni mogoče zbrati sredstev in se s sredstvi, ki se tako zberejo, zopet gospodari tako, da nekaj požrejo zgube, ali pa plače in visoki stroški.

Več pozornosti tudi političnim momentom v našem zadružništvu

Nadaljnja velika slabost naših kmetijskih zadrug je vse premalo perspektivna organizacija proizvodnje in s tem tudi slabša proizvodnost in kvaliteta. Nimamo stalne orientacije za posamezne artikle, z našo odkupno politiko pa podpiramo razvoj še večjega drobljenja proizvodnje in kmeta usmerjamo po slučajnih tendencah trga. Edina izjema v tem je mogoče usmerjanje reje plemenske živine, čeprav so tudi tu napake, kot na primer dajanje zemlje bikorejcem, preveliko odstopanje cene od dejanske kvalitete, premala skrb za domačo reprodukcijo in podobno. Mislim, da je tudi tu treba nekoliko več političnega posluha in da je treba pospeševati zainteresiranost kmetovalca ne samo za to, da bo slučajno dobil več denarja, temveč da bo rasla tudi njegova zainteresiranost za njegovo zadrugo. Ni namen, da bi mogoče šli v gonjo proti dobrim kmetovalcem, vendar pa mislim, da je treba posvetiti nekoliko več pozornosti tudi političnim momentom v našem zadružništvu.

S konkretnim sodelovanjem med zadrugo in kmetom, ki sem ga omenil, bomo dosegli večjo proizvodnjo, boljšo kvaliteto, manjše nihanje cen, skratka: več koristi za kmeta in za zadružništvo — torej za proizvajane organizacije v kmetijstvu. Preprečili bomo tudi to, da bi nas presenečale boljše letine in vrgle iz tira celotni trgovinski mehanizem. S tako urejeno povezavo med proizvodnjo in potrošnjo, skratka z urejeno trgovino, bo odpadlo tudi pridigarstvo kmetijskih strokovnjakov, o katerem je večkrat govora in kritike. Več bo konkretnega dela in pomoči. Naši kmetijski strokovnjaki danes še ne opravljajo svojega poslanstva, čeprav radi pretiravamo v eno ali drugo smer o njihovem dejanskem pomenu in vlogi. Mislim, da je v našem okraju treba vse kadre usmerjati, kar se tiče proizvodnje, na konkretno delo v zadrugi in da tu poslovne zveze nimajo toliko kadrovske vloge. Pri vprašanju strokovnjakov pa ne moremo mimo dejstva, da je seveda tudi tu vprašanje tiste prave strokovnosti ali boljše povedano uporabnosti v zadrugi in pa dobre volje za delo, ki je v zadrugi vsekakor v veliki meri potrebna. Zato mislim, da je pereč kadrovski problem važen predpogoj za uspešno organizacijo odkupa, prodaje in prometa s kmetijskimi pridelki.

Važno je tu pripomniti še to, da nas je trgovinska zbornica opozorila, da ob predaji trgovin na odkupih ni ostalo mnogo vajencev, kar pomeni, da tudi naraščaja nimamo. Tako stanje je treba takoj zboljšati. Pri stimulaciji kadrov bi povedal še to, da jih ima 70 od 86 fiksne plače, in le pet neko stimulacijo v obliki provizije z ozirom na njihovo storilnost. Plače bi po višini še nekam odgovarjale, vendar pa bi tu še enkrat omenil zelo različen delež v stroških oziroma v delu dohodka, ki gre za plače v raznih zadrugah. Kadrovske naloge se zelo resno in neodložljivo postavljajo pred nas. Ravno tako važna pa je stimulacija, ki ni samo v tem, da nekje linearno dvigamo plače, kakor smo to pred kratkim obravnavali za trgovska podjetja v Lendavi, temveč da ravno pravilno vrednotimo tudi stimulacijo za konkretno opravljeno delo.

Kar se tiče formiranja cen v kmetijski zadrugi, bi tu v zvezi s pojavi na našem trgu omenil tudi orientacijo nekaterih kmetijskih kadrov na takozvano pravično ceno. Ta skriva v sebi drobnolastniške težnje v smeri dviganja cen in ne more veljati kot neko stalno merilo, če govorimo o povezovanju tržišča. Artikli, ki imajo prenizko ceno, naj se destimulirajo sami, ne pa administrativno. Jasno nam je, da pa tu ni govora o nekem ropanju kmeta, ker se zanima socialistična družba tudi za take stvari in zato ni treba drobno lastniških teženj še posebej vzpodbujati.

Vsa skrb ureditvi blagovnega prometa

Za izvedbo in za posebno skrb na- uveljavitvijo novih predpisov smo pri okrajnem ljudskem odboru po okrožnici Izvršnega sveta ustanovili koordinacijski odbor, v katerem so zastopniki vseh faktorjev, ki prihajajo v poštev pri usmerjanju blagovnega prometa. Ta je imel že svojo sejo, organiziral je pa tudi sestanke za posamezna področja o problemih s konkretnim dnevnim redom. V enakem telesu za območja poslovnih zvez naj bi bile zastopane vse tamkajšnje zadruge in občine. Boriti se moramo namreč za enotno politiko in enotno izvajanje predpisov, za večjo povezavo med zainteresiranimi faktorji, ker bomo le tako izboljšali stanje v našem blagovnem prometu. Zaradi tega je nujno, da v prihodnjem razdobju posvetimo vso skrb ureditvi blagovnega prometa, da naši tovariši že sedaj delajo na tem, da v času sezone ne bo zopet presenečenj.

Mislim, da je treba že z ozirom na sklepe, sprejete na okrajni partijski konferenci in na seji 12. maja t. l. ponovno poudariti, da je treba več konkretne skrbi za izvajanje teh nalog. Zdi se mi, da o tem premalo razpravljamo. Razen tehnične plati tega vprašanja je, mislim, najvažnejša moralna. **Vzgajati naše ljudi za socialistično moralno trgovino, usposabljati potrošniške svete v centrih, to sta zelo važni politični nalogi.**

Nadaljnje vprašanje, mislim, je tu preorientacija trošenja skladov, ki naj onemogočijo sredstva izkoriščati za to, kar ne prinese pravega učinka na tržišču. V tej zvezi bi omenil podpore za živinorejce, oziroma bike itd.

Mislim, da bo treba tudi komuniste na odgovornih položajih okrog blagovnega prometa sklicevati in jim še posebej predočevati naše napake in pomanjkljivosti. Treba bo skrbeti tudi za to, da koordinacija med raznimi forumi ne bo le formalna, ampak da bo pred vsakim važnejšim ukrepom tudi posvetovanje zainteresiranih in s tem dosežena enotnost, katera nam večkrat manjka. Treba bo določiti tudi cene.

Takoj bo treba organizirati tudi primerne seminarje z odkupovalci, izvesti način sestajanja, dogovarjanja, zbornica pa bo pa morala izvajati posledice proti neposlušnežem. Ljudi, ki ne bodo imeli v zadružništvu kaj iskati, še manj pa v blagovnem prometu, bo treba v najkrajšem času izločiti.

Opozorim naj tudi na vprašanje ureditve lesnega tržišča. Občine bodo morale izvesti registracije in novelacije dovoljenj v smislu novih predpisov. Posebno je treba tudi paziti, da ne bo pretiravanja v poudarjanju pomena enega dela trgovske mreže. Občine bodo morale bolj tekoče zasledovati blagovni promet. Skrbeti, da bo delovala konjunkturna služba v zadrugah, da bodo podatki odgovarjali realnosti, poskrbeti bo treba za upravni aparat, pomagati pri delu koordinacijskih teles.

To je samo nekaj nalog, ki jih mimogrede ponavljam, da bomo lažje pregledali vse naloge, ki so pred nami. Treba bo pa seveda vse to smatrati kot stalno delo. Le s tako povezavo z ostalo problematiko bo blagovni promet kmetijskega sektorja napredoval, kakor mu po njegovem pomenu in po nomenu za politični in gospodarski razvoj naše vasi gre. Tu smo pa seveda soodgovorni vsi, naši politični, naši upravni organi, predvsem pa še naši tovariši, ki v blagovnem prometu konkretno delajo.

Uspela šolska razstava

Ob koncu šolskega leta je osemletna šola v Beltincih organizirala razstavo ročnih del. Na svoji, že tradicionalni razstavi, so letos pionirji nižjih in višjih razredov pokazali svoje lične izdelke. Razstava je bila v dveh manjših učilnicah, tako da pionirji niso mogli pokazati vsega, kar zmorejo.

Zelo velik napredek so pokazale pionirke, ki so razstavljale občudovanja vredna dela. Na razstavi so bili vidni tudi izdelki obeh krožkov za ročna dela (krožek nižje in višje skupine). Zlasti je treba pohvaliti izdelke pionirjev Martina Balažica in Alojza Horvata.

Celotno razstavo je tehnično zelo okusno opremila tov. Zora Frasova. Vsi obiskovalci so se o razstavi zelo pohvalno izrazili.

Taborniki v Beltincih

Od meseca marca naprej v Beltincih uspešno delujejo mlajši taborniki (medvedki in čebelice). Taborniki so na svojih pohodih v naravo obdelali teoretično in praktično snov za I. in II. izpit. Za praznovanje Dneva mladosti so čebelice in medvedki organizirali, na predvečer 25. maja, zelo uspel taborni ogenj, na katerem so sodelovali tudi taborniki iz Murske Sobote.

Svoje začeto delo bodo taborniki nadaljevali v jeseni pod okriljem taborniškega rodu Veselega vetra v Murski Soboti. Dva tabornika bosta letos obiskovala vodniški tečaj, ki ga organizira Pomurski taborniški svet.

Zmago Vrbnjak

90 LETNICA I. SLOVENSKEGA TABORA

Neposredno pred taborovanjem

Gostje so se začeli zbirati že v soboto 8. avgusta. »Že prejšnji večer začeli so prihajati daljši gostje, največ pa jih je prišlo 9. avgusta, med njimi deputacija Sokolcev iz Ljubljane, mnogo rodoljubov iz Ptuja, Maribora, Celja, Žavca itd...« Zbirališče gostov je bila Čitalnica v Ljutomeru, kjer »se je vse trlo ljudi.« Odtod se je zbrana množica ob pol treh podala na »taborišče« (dr. Josip Vošnjak: Slovenski tabori, 1869, str. 7). Na čelu povorke, ki sta jo spremljali dve godbi, so pojoč korakali ljubljanski Sokoli, pred vsemi pa sta z zastavami šla dva študenta, F. Suklje, štud. phil. in Makso Samec, štud. med. One pa, ki so prihajali iz Maribora in Ljubljane, je na ormoškem kolodvoru pozdravil dr. Valentin Zarnik.

Na kmečkih vozovih so potem krenili proti Ljutomeru, pol ure pred Ljutomerom jih je sprejel taborski odbor na čelu z dr. Jakobom Plojem. V Ljutomeru jih je že čakal taborski odbor in jih peljal v Čitalnico, kjer »se je vse trlo od ljudi«. Po kosilu so imeli »posvetovanje, da določijo načrt zborovanja in besedilo resolucije«. Zapisnikar in poročevalec za Slovenski Narod je bil pisatelj Josip Jurčič. Dr. Prelog ali Rapoc pa sta bila poročevalca za Slovenski gospodar, nekdo iz Ljubljane, morda Nolli, je bil poročevalec za Bleiweisove Novice.

Samo taborovanje, ki se je po vsej verjetnosti začelo šele ob štirih popoldne z igranjem državne himne, je otvoril domači narodnjak dr. Anton Klemenčič, »znani narodnjak, od nekdaj duša vsemu narodnemu razvitku v ljutomerskem okraji«. Pričel je: »Po postavi... nam je mogoče in imamo pravico pod milim nebom shajati in posvetovati se, kakor so se naši pradedje posvetovali, in izrekali svoje misli in želje, da se nam izpolnijo« (SN 11. avgusta 1868). Za predsednika taborovanja samega je predlagal bližnjega rojaka iz Radoslavec pri Mali Nedelji — dr. Jakoba Radoslava Razlaga, ki ga je »ljudstvo z navdušenjem sprejelo«.

Ko se je dr. Razlag zahvalil za izvolitev, je poudaril: »Več kot 1000 let je preteklo, ko se naši očaki niso smeli zbirati pod milim nebom, da bi se posvetovali o občnih rečeh. Zdaj je prišla doba, da sme slovenski narod izrekati svoje želje ter jih predlagati presvitlemu cesarju. Porabimo to dobo! Žalostno se je godilo našim očakom, žalostno se godi nam ali jaz mislim naj se pač naši deci bolje godi!« Potem nadaljuje, da je zdaj vendar prišel čas, ko bomo mogli misliti na svoj narod, ne pa se boriti le za tujce. »Pogovarjali se bomo o postavi, ki zagotavlja vsem narodom enake pravice o § 19 novih temeljnih postav.«

Za dr. Razlagom je nastopil ljutomerski posestnik, Plojev koncipijent — Ivan Kukovec, ki je pozdravil navzoče: »Prišli ste od daleč in od blizu, prišli ne po kakem višem povelju, temuč na prosto povabilo nekolikih rodoljubov. Pokažimo, da smo Slovenci, da kot narod ostati hočemo. Med najvažnejše pravice vsakega naroda spada njegov jezik.« Kukovcu je sledil dr. Valentin Zarnik, ki je zaradi svojih osoljenih dovtipov bil med ljudstvom priljubljeni taborski govornik. V svojem govoru, kjer zahteva slovensko uradovanje cerkvenih krogov, je poudaril: »Mi smo vas povabili, da se potegnete za stare pravice, da bo naš narod neodvisen, kakor je nekdaj bil. Našim nasprotnikom ni ljubo, da smo se danes tukaj zbrali in da terjamo slovenske urade.«

Sedaj je nastopil gromoviti govornik skoraj vseh kasnejših taborov — haloški rodoljub Božidar Raič, ki je svoj navdušen in zanesenjaški govor pričenjal: »Bratje Slovenci! Dogovorili ste se in sklenoli, da hočete v uradnije svoj slovenski jezik in samo slovenski. Terjamo svoj jezik tudi v naše šole in sicer v domače ljudske šole in v višje, ki se jim pravi realke ali gimnazije.« O koristi ljudske šole je rekel: »Ljudske šole so za ljudi, ki zemljo obdelujejo«, pa se nato sprašuje ali so »nam naše učilnice zadostile? Niso. Ves namen naših učilnic je bil ta, da bi nas bili v Nemce spremenili. Tega nočemo!« Prav to je po Raičevem mišljenju vzrok, da so uradi docela nemški, ker se uradniki v mladosti niso naučili našega jezika, to je tedaj tudi vzrok, da je pri nas toliko nemškutarstva, ob katerem postaja slovenska zemlja čimdalje bolj siromašna, pa se naš človek iz dneva v dan »bolj na boben daje«. Zato po vsem tem svetuje: »Ako bi imeli boljše ljudske šole, ako bi imeli dobre kmetijske šole, ne bi imeli tuji ljudje najlepših vrhov naših goric! Tuji ljudje, katerim Slovenci delamo, oni pa hasek jemljejo!... Zato hočemo, da so šole slovenske, da se poučujemo naravnost v svojem jeziku, nam bodi slovenski jezik prvo!« Nato je spregovoril deželni poslanec dr. Matija Prelog: »Slavno društvo! Prečastiti rojaki! Vsak rodoljub naj dela po svoji mogočnosti za blagostanje svojega naroda, da se tako odstrani vse, kar je krivo današnjega slabega stanja. Tega načela so se držali ljutomerski rodoljubi in so sklicali I. slovenski tabor...« Govoril je nadalje o socialnem vprašanju naše vasi, o prevelikih davkih, ki mučijo našega kmeta, zakaj vsakega rojaka, ki ga je vpraševal, kaj ga najbolj muči, mu je odgovoril: »Gospod! Dače so prevelike.« Ob pogledu na denar, ki se Slovencem zgublja v nemških graških ustanovah ter za Slovence brez koristi, pripominja: »Terjajmo tedaj, da se za naše denarje, kterih toliko dajemo v deželno kaso v Gradec, tudi naj naši reki Mura, Drava vredita, da se napravijo tudi za nas Slovence slovenski zavodi, da se pri nas vstanove realke in kmetijske šole itd.«

Božidar Raič, ki je n tem taboru še enkrat nastopil kot govornik, se je sedaj zavzel za program, ki so ga že izza 1848 razglašali slovenski rodoljubi, pa ga je Raič hotel zopet postaviti — priklicati v življenje — t. j. zedinjena Slovenija. Zato poziva vse Slovence, ki še ...vijo na domači zemlji, da se združijo v eno

Obetajoč napredek živinoreje v Pomurju

DA BO DVAKRAT: DOBRO!

Če preračunamo živino vseh vrst in kategorij, ki jo redimo v Pomurju, na pogojne živalske enote (500 kg težke živali), nam končni podatek pove, da redimo na 1 ha zemlje eno veliko glavo živine, kar pomeni, da smo na tem področju v dokaj ugodnem položaju.

○ V letih 1930—39 smo redili povprečno na leto 7800 konj, 77.900 goved, 65.000 prašičev in 220.000 kljunov perutnine, predlani 6.900 konj, 72.000 goved, 98.500 prašičev in 321.000 komadov perutnine.

○ Primerjava stanja v letu 1956 s predvojnim stanjem nam torej pokaže, da redimo manj konj (900 glav), da smo se pri goveji živini že močno približali predvojnemu številu (razlika — —5100 glav, ki se je lani prav gotovo še zmanjšala), da redimo kar 33.000 prašičev več in da smo izdatno prestopili predvojno mejo pri perutnini (101.000 kosov več).

Zanimiva je tudi primerjava naše prireje živine s prirejo v nekaterih drugih kmetijsko razvitih deželah. Na 100 prebivalcev priredimo v Evropi 29 glav goveje živine, na Danskem 71,5, v FLRJ 28,9, v LRS 34,7 in v Pomurju 54,8, a na 100 ha v Evropi 45, na Danskem 93, v FLRJ 34, v LRS 51,3 in v Pomurju 79,2 glav goveje živine. V Evropi zredimo na 100 prebivalcev 21,1, na Danskem 110,1, v FLRJ 23,9, v LRS 36,1 in v Pomurju 74,2 prašiča, na 100 ha pa v Evropi 33, na Danskem 111, v FLRJ 28, v LRS 53 in v Pomurju 107 prašičev.

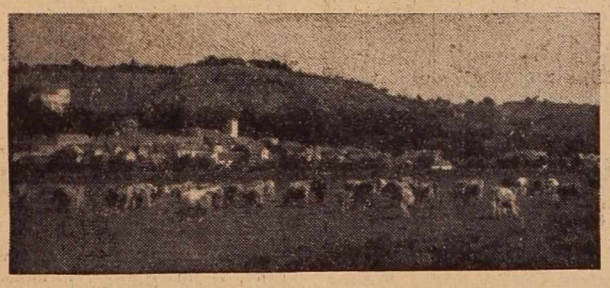

Krave na paši

Nezadovoljivi dosežki

Kljub dokajšnjim uspehom v živinoreji še vedno zaostajamo v tej kmetijski stroki za kmetijsko razvitimi deželami (Danska), čeprav je Slovenija, kakor vidimo iz teh podatkov, že močno nad evropskim povprečjem, Pomurje pa še znatno bolj.

Za ocenjevanje napredka v živinoreji je poleg števila živine bistveno važen tudi drugi pogoj: namreč, kolikšne koristi imamo od te živine. Z dosežki na tem področju pa ne moremo biti zadovoljni. Ena krava je na primer v letu 1955 dajala v Holandiji 3980, na Danskem 3560, v Zapadni Nemčiji 2920, v LRS 1300 in v Pomurju 1100 litrov mleka.

Molznost naših krav je nad državnim povprečjem (za 45 litrov po en kravi) in pod republiškim povprečjem (za 200 litrov po eni kravi).

V letih 1930—39 smo priredili v Pomurju za zakol 6220 ton goveje živine (tržni višek 5600 ton), 4272 ton prašičev (1300 ton) in 313 ton perutnine (160 ton), predlani 5202 toni goveje živine (tržni višek 4582 ton), 5980 ton prašičev (2500 ton) in 417 ton perutnine (220 ton).

V letu 1956 je bila prireja klavne goveje živine manjša, medtem ko je bila prireja prašičev in perutnine znatno nad predvojnim letnim povprečjem, kar velja tudi za tržne viške.

Pri molznosti krav smo zabeležili znaten napredek. V letih 1930—39 smo namolzli skupno 378.000 hl mleka, v letu 1956 — 451.000 hl; pri tem je posebej važno omeniti, da se pozitivna razlika pojavlja povsem kot tržni višek (pred vojno 8320, predlani 83.500 hl mleka).

V letih 1930—39 smo pridobili od perutnine povprečno na leto 13,440.000 jajc, leta 1956 — 18,400.000; v letu 1956 smo porabili tudi mnogo več jajc za domačo potrošnjo (4,980.000 komadov v primerjavi z 2,950.000 jajci povprečno na leto pred vojno), tržni višek pa je znašal pri jajcih pred vojno na leto 10,200.000 kosov, v letu 1956 pa 13,050.000 kosov.

Velike naloge

○ Dosedanji uspehi v živinoreji so bili doseženi predvsem s plemensko (nabavljanje priznanih plemenjakov, močno uveljavljeno umetno osemenjevanje krav itd.) in tudi pasemsko odbiro. Za ta namen smo v naši pokrajini izdali tudi mnogo denarnih sredstev. Težišče sedanjih in bodočih prizadevanj v živinoreji pa bomo morali prenesti tudi na drugo področje: v travništvo, pašništvo in mehanizacijo, dasi tudi prvo področje zasluži še nadaljnjo pozornost vseh, ki delujejo v kmetijstvu.

S spreminjanjem strukture posevkov na orni zemlji v prid krmnim rastlinam, regulacijo Mure in potokov, melioracijami zamočvirjenih zemljišč, uveljavljanjem sodobnih agrotehničnih ukrepov na travnikih in pašnikih, da bi lahko na njih pridelali več boljše krme, z mehanizacijo, ki naj do največje mere razbremeni kravemolznice pri vprežnem delu na polju, in uveljavljanju drugih ukrepov bomo čez leta prav gotovo prišli tudi tako daleč, da ne bomo zadovoljni samo s številom živine, marveč tudi s tistim, kar nam ta živina daje. Te naloge pa so v dokajšnji meri zastopane tudi v petletnem perspektivnem načrtu o razvoju kmetijstva v Pomurju.

S. K.

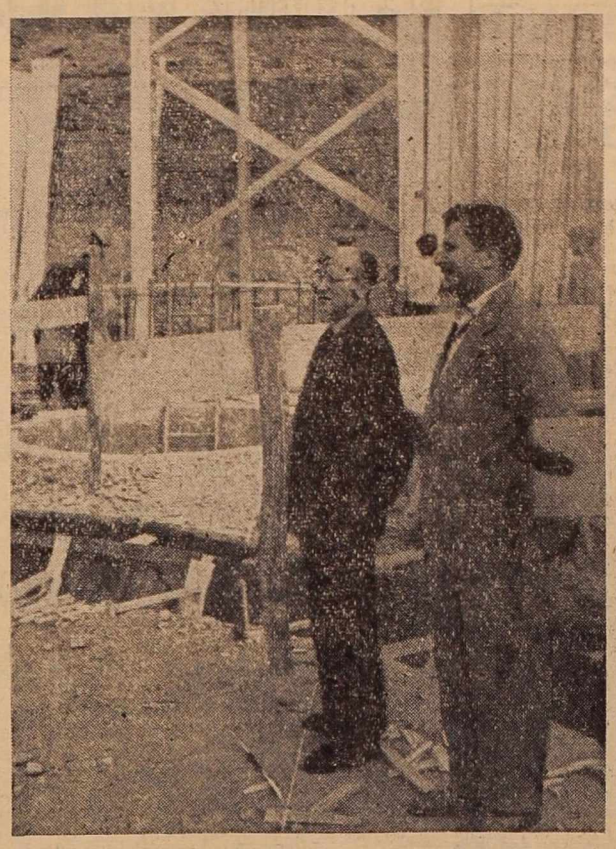

Gradnjo velike vinske kleti pri Kapeli si je z zanimanjem ogledal tudi zvezni ljudski poslanec Ivan Kreft

Kam na dopust, kam na oddih?

Še je čas za prijave za oddih v Baški

Kakor smo že poročali, je okrajni sindikalni svet Murska Sobota rezerviral v domu Daneta Šumenjaka v Baški štiri sobe in šotore za skupno 40 oseb. Delavskim svetom in upravnim odborom v Pomurju se nudi na ta način priložnost, da nagradijo najboljše delavce s tem, da jih pošljejo na oddih v Baško. Cena bivanja v sobah je 350 dinarjev dnevno s petimi obroki hrane. Sobe so opremljene s štirimi posteljami. Bivanje v šotorih je ob enakih obrokih hrane 300 dinarjev dnevno. Šotori so sodobno opremljeni. Za otroke izpod 14 let znaša dnevni pension 210 dinarjev.

○ Prijave zbira okrajna komisija za oddih pri OSS Murska Sobota. Izmene bodo trajale po 10 dni (od 1. do 10., 11. do 20., 21. do 31. v vsakem mesecu). V prijavnici je treba navesti ime in priimek, poklic, sindikalno organizacijo, želje bivanja (soba, tabor) ter čas. Pension je treba plačati pred odhodom komisiji za oddih OSS M. Sobota.

Za konec še nekaj besed o Baški. To je prijetno kopališko mesto na jugovzhodni obali otoka Krka. Ima 2000 prebivalcev. Obala je dolga 2 km in ena najdaljših na našem Jadranu. V neposredni bližini mesta leži plodno polje, bogato na zelenjavi, smokvah in vinogradih. Okrog 3 km iz Baške je stara cerkev, kjer **je nekoč bila kamnita plošča kralja Zvonimira, znana v zgodovini kot »Baščanska plošča«. Danes jo hranijo v arheološkem muzeju v Zagrebu. To je najstarejši spomenik hrvatskega jezika (pisan v glagolici) in je najvažnejši med hrvatskimi jezikovnimi spomeniki (iz l. 1100).**

Obnova in mehanizacija

Obnova vinogradov pri Kapeli se bliža koncu — V okviru perspektivnega razvoja posestva v prvi vrsti skrb za mehanizacijo — Vprašanje delavcev in stanovanj — Nova vinska klet bo imela prostora za 50 vagonov vina

Tudi vinogradi kapelskega vinogradniškega posestva so bili pred leti močno izčrpani. Letos pa že ugotavljajo, da je čez 80 odstotkov vinogradov obnovljenih. V prihodnjih letih bodo obnovili še okrog 20 hektarov vinogradov; s tem bo obnova v celoti izvedena.

Na kapelskem posestvu so se odločili, da bodo takoj, ko bodo vinogradi popolnoma obnovljeni, pričeli uvajati strojno obdelavo vinogradov. Računajo, da bodo s tem zmanjšali število delavcev za polovico. Sedaj je zaposlenih na posestvu 200 ljudi. S popolno strojno obdelavo vinogradov bodo uredili tudi vprašanje stanovanj vinogradniških delavcev. Mnogi izmed teh živijo sedaj v zelo slabih stanovanjskih hišicah, ki jih ni mogoče več popravljati ali pa bi za taka popravila porabili preveč sredstev.

Nameravan korak glede mehanizacije pri obdelavi vinogradov bo močno vplival na socialno stanje prebivalcev vinorodnih krajev. Ti se bodo morali zaposliti v ostalih kmetijskih panogah ali v industriji. Za delavce, ki bodo posestvu nujno potrebno, bodo zgradili več stanovanjskih hišic. Nekaj takih, sodobno urejenih stanovanj so že pripravili, nadaljevati pa nameravajo še to jesen.

Glavno delo, ki so se ga lotili na posestvu letos, je gradnja velike vinske kleti na Kapelskem vrhu. V tej kleti bodo lahko vkletili okrog 50 vagonov vina. Klet bo nedvomno za posestvo velika pridobitev, saj so imeli vsa leta doslej vino v manjših kleteh, kar je otežkočalo dobro kletarjenje. Primerne sode za novo klet že imajo. Nad kletjo nameravajo urediti manjšo predelovalnico sokov, stiskalnico itd.

Ker kaže letošnji pridelek tudi pri Kapeli zelo dobro, bo nova vinska klet že čez nekaj mesecev polna vinskega mošta.

IZSELJENIŠKA KRONIKA

PRIHOD PRVIH IZSELJENCEV

Na obisk v domače kraje so že prispeli prvi naši izseljenci. Prvi letošnji obiskovalci so naši rojaki, ki že dolgo vrsto let živijo v Združenih državah Amerike. V Bakovcih, Murski Soboti in drugih krajih, kjer imajo gostje svojce, je prebivalstvo toplo in prisrčno sprejelo drage rojake izmed katerih so nekateri prvič na obisku v rodnem kraju.

PRIPRAVE ZA IZDAJO FOTO-ALBUMA

Okrajna podružnica Izseljenske matice v Murski Soboti je v glavnem zaključila že vse priprave za izdajo foto-albuma, ki bo namenjen našim izseljencem širom sveta. Pri izvedbi te akcije so s svojimi sredstvi pomagala mnoga naša podjetja, prav tako pa tudi lepo število obrtnikov, ustanov in drugih organizacij.

Novi tarifni pravilniki šele v jeseni

IZJALOVLJENI POSKUSI

Zvezni izvršni svet je poslal priporočilo vsem gospodarskim organizacijam v državi, da naj počakajo s sestavljanjem novih tarifnih in premijskih pravilnikov do jeseni, ko bodo izdana zvezna temeljna načela o tarifni politiki. Pristojni sekretariat Zveznega izvršnega sveta je že razpisal anketo v večjih gospodarskih organizacijah o dosedanjih izkušnjah pri uveljavljanju tarifne politike; z anketo pridobljeni podatki bodo koristno služili strokovnjakom pri določevanju splošnih jugoslovanskih načel za dolgotrajnejšo tarifno politiko v našem gospodarstvu.

V nekaterih pomurskih trgovskih podjetjih, ki so v zadnjem času doživela reorganizacijo, so sestavili nove tarifne pravilnike, v katerih je očitno prevladovala težnja po zviševanju tarifnih postavk za vsako ceno. V reviziji so tudi tarifni pravilniki kmetijsko-gozdarskega posestva v Lendavi in gozdarskega posestva pri Gradu.

V Lendavi je prišlo pri določanju novih tarifnih postavk vodilnim uslužbencem v trgovskih podjetjih do takih nesorazmerij, da bi imeli, če bi te tarifne pravilnike uzakonili, direktorji trgovskih podjetij dokaj večje mesečne prejemke kot direktorji v proizvodnih gospodarskih organizacijah (opekarne, tovarna dežnikov itd.), kar je nesprejemljivo. Kljub tem nesorazmerjem je pristojna občinska komisija nove tarifne pravilnike potrdila, zbor proizvajalcev ObLO pa jih je pozneje razveljavil. V Ljutomeru in Murski Soboti niso predlagatelji novih tarifnih pravilnikov dobili soglasja od nobenega občinskega foruma. Zanimivo je tudi, da so v nekaterih reorganiziranih trgovskih podjetjih hoteli povišati tarifne postavke tudi bivšim poslovodjem samostojnih trgovin, ki so po reorganizaciji zgubile samostojnost in se priključile večjim trgovskim podjetjem. Tako zviševanje tarifnih postavk je povsem neupravičeno, saj bi ti uslužbenci bili potemtakem sedaj bolje plačani za manj odgovorno delo, kot so ga opravljali prej kot poslovodje samostojnih trgovin. V luči teh ugotovitev je odklonilno stališče odgovornih občinskih činiteljev bilo povsem upravičeno.

S sestavljanjem novih tarifnih in premijskih pravilnikov je torej treba počakati do jeseni, ko bodo objavljena ustrezna načela o tarifni politiki v zveznem merilu. Pri OLO in ObLO bodo v kratkem imenovali tarifne komisije, te komisije pa naj bi ustanovile tudi gospodarske organizacije. Naloga teh komisij bo, da bodo v zveznem merilu sprejeta načela o tarifni politiki prilagodile potrebam in razmeram svojih gospodarskih organizacij. Te komisije čaka torej odgovorna naloga, ki jo bo potrebno dosledno uresničiti, kajti od pravilnega nagrajevanja so v marsičem odvisni tudi odnosi znotraj delovnih kolektivov in delovni učinek v proizvodnji. Zato ne bi bilo odveč, če bi se za uresničevanje te naloge že sedaj pripravljali, da nas čas ne bo prehitel. Občinska sindikalna vodstva naj bi dala pobudo za prirejanje seminarjev, ki bi se jih udeležili vsaj predsedniki tarifnih komisij iz gospodarskih organizacij; na teh seminarjih bi se seznanili z osnovnimi načeli tarifne politike pri nas, potem pa analizirali dosedanje tarifne in premijske pravilnike in od primera do primera ugotavljali njihove dobre in slabe strani. Taki seminarji bi prav gotovo mnogo prispevali k bodočemu uspešnemu delovanju tarifnih komisij v gospodarskih organizacijah, zlasti še, če bi za to pridobili tudi izkušene strokovnjake s področja delovnih odnosov.

S. K.

celoto: »Združimo se, ker smo bratje in sinovi ene materel«

Kot zadnji govornik je nastopil dr. JOSIP VOŠNJAK: »Slovenci! Nov čas je nastal za vse narode. Kamor koli pogledamo, povsod vidimo krepko gibanje narodnega življenja. Od vseh strani nam na ušesa donijo klici: Mi smo sinovi enega naroda, hočemo toraj tudi v djansko zvezo stopiti, da si ohranimo svojo narodnost, ter jo razvijati sebi in svojim potomcem v blagor in slavo... Mi vsi tukaj zbrani Slovenci povzdigamo svoj glas zoper to, da bo se kedaj zopet ponovila pogubna vez, da bi se kedaj spet naše slovenske dežele htele vsiliti kteremu nemškemu bundu.«

Na koncu taborovanja se je predsednik tabora (dr. Razlog) zahvalil vsem prisotnim, posebej pa c. kr. komisarju Globočniku, »ki se je v vsem ljubeznivo obnašal.« Ljudstvo, ki si ga je na tem taboru v Huberjevem logu zbralo do 7.000, — saj je bilo celo 600 Prekmurcev — se je razšlo pozno v noč. Ob rajanju se je tudi prvič pela pesem »Slava Slovencem« (»Naj viharja moč razsaja...«), ki jo je baje za to priliko uglasbil ljutomerski rodoljub Ivan DRAGOTIN HUBER. Pesem je bila tudi kasneje v ljutomerski okolici močno razširjena, saj so jo peli tudi pri Miklošičevi slavnosti v Ljutomeru (2. sept. 1883), a sedaj že kot Försterjevo kompozicijo. Kot spomin na tabor sam pa so se na taboru prodajale svetinjice, ki so imele na eni strani napis: »Slovenci, zjedinimo se!« Na drugi strani pa: »Prvi slovenski tabor v Ljutomeru 1868.«

Pomen ljutomerskega tabora

Že to, da so štajerski Slovenci sklicali tabor prav v Ljutomer, ki je »zmirom v prvi vrsti kedar gre braniti narodu pravice« (Vošnjak, Slov. tabori, str. 6), pa da je bila njegova okolica od Kremplovih časov in malonedeljske besede nacionalno izredno zavedna — je taboru zagotavljalo uspeh. Tista organska vez, ki ob Raičevi agitaciji, Plojevi in Zarnikovi delavnosti, druži malonedeljsko besedo (15. sept. 1867) z ljutomerskim taborom — je bila vprašanje narodnosti. Kot so se pri malonedeljski besedi pod krinko proslavitve narodnega buditelja ANTONA KREMPLA skrivale vse želje našega narodnega prebujenštva 60 let, tako so se ob ljutomerskem taboru odkrile vse zahteve slovenskega liberalizma, ki je prav v tem obdobju dosezal svoj vrhunec. Vse notranje zaostritve v Avstriji (centralizem, gospodarski pritisk nemškega kapitala, davki, odškodnine) so v ljudskih množicah budile odpor. Ljutomerski tabor je po vsem svojem hotenju izraz nepomirljivosti med nemškim liberalizmom in slovenskimi nacionalnimi zahtevami.

Ljubljanski »prvaki« z Bleiweisom na čelu so z nezaupanjem in s strahom gledali na snovanje in potek taborov. Prav nič jim ni bilo po volji samostojno postopanje štajerskih liberalcev. Bali so se desetttisočev, ki so se zdaj prvič, zares prepojili z vseslovanskim programom. Bali so se onih, ki jih je bila zgodovina krivično razdelila, pa jih je zdaj v zborih »pod milim nebom« zopet združevala v celoto.

Udeležba gostov na ljutomerskem taboru iz vseh koncev Slovenije, hrvaški pozdravi tabora iz Zagreba in pozdrav treh srednješolskih profesorjev iz Sremskih Karlovcev (Zitek, Zima, Peklar) so zgovorna priča nacionalne enotnosti, obenem pa že politično-ideološke razcepljenosti 60 in 70 let. Pomen ljutomerskega tabora je v tem, da se je ob tolikšni udeležbi in navdušenju v Ljutomeru, delo moglo nadaljevati po vsem Slovenskem: Žalec (6. sept. 1868), Šempas pri Gorici (18. okt. 1868), Brda (25. apr. 1869), Sevnica (2. maj 1869), Kalec (9. maj 1869), Vižmarje nad Ljubljano (17. maj 1869), Ormož (8. avg. 1869). Leta 1870 so bili tabori: Sežana, Cerknica, Vipava, Kapela,, Kubed, Bistrica pri Beljaku in Zopreče na Koroškem. Leta 1871 v Kastvi (za Istro) in v Buhljah na Koroškem.

S to vlogo, ki jo je Ljutomer kot obmejni trg odigral v slovenskem političnem življenju, si je pridobil pomen za vse Slovence. Ves uspeh te prve množične manifestacije narodne misli, tega prvega slov. plebiscita za »Zedinjeno Slovenijo«, je v prebuji in krepitvi nacionalne zavesti najširših slojev naroda. Ljutomersko okrajno glavarstvo je 28. nov. 1868 ljutomerski čitalnici že slovensko odgovarjalo, vseh osem ljutomerskih županov pa je v oktobru t. l. vložilo protest zoper vpeljavo nemškega jezika v 3. in 4. razred ljutomerske glavne šole.

Nič ni tedaj čudno, da je Ljutomer v narodno-naprednem organiziranju slovenskega učiteljstva kmalu igral zelo vidno vlogo. S prihodom IVANA LAPAJNEJA v Ljutomer (1872) in z delovanjem ljudskošolskih učiteljev IVANA KRVLA in BLAŽA PERNIŠKA se je že bogato kulturno izročilo še stopnjevalo. Pod Lapajnejevim vodstvom izide »Letno poročilo četverorazredne ljudske šole v Ljutomeru koncem šolskega leta 1871-72« — t. j. prvo slovensko šolsko izvestje na Štajerskem. Prav tako je Lapajne pozrtvovalni predavatelj »Napredovalne kmetijske šole«, ki jo je skupno z B. Perniškom osnoval 1872 v Ljutomeru. Dr. Josip Vošnjak pa skupaj z ljutomerskimi narodnjaki snuje slovenske denarne zavode (Okr. založnica v Ljutomeru 1872). Lapajnejevo »Okrajno učiteljsko društvo v Ljutomeru« (1872) se z uspehom bori proti štajerskemu učiteljskemu društvu »Steirischen Lehrerbundu«.

Četudi tabori niso uresničili svojega idejnega programa, je njihov pomen kljub temu ostal: pripravljali so pot h kasnejšemu združenju Slovencev. »Brez njih ne bi bilo na Spodnjem Štajerskem kasnejših volilnih zmag, ki so postojanko za postojanko iztrgale iz rok nasprotnikov. Ko bi tabori ne vrgli v široke plasti ljudstva ideje združene Slovenije, bi se bili proti koncu svetovne vojne težko dobili stotisočeri podpisi za majniško deklaracijo in po polomu bi se — brez taborov — Slov. Štajerska težko bila tako, sama od sebe ločila od stoletne zajednice z avstrijskimi kronovinami in se priključila Jugoslaviji.« (Fr. Kovačič: Slov. Štajerska in Prekmurje).

Teh nekaj vrstic bodi posvečenih spominu I. množičnega zborovanja pod »milim nebom« — 90. obletnici I. slovenskega tabora, ki je priklical v Huberjev log vse Muropolce ter okrog 600 Prekmurcev. To zborovanje je tedaj prvič, po Raičevi vzpodbudi, pokazalo enotnost obeh bregov Mure, pokazalo je to, kar danes zgodovina potrjuje.

(Konec)

Za dobro voljo

Renata besni. Egon jo zaskrbljeno vpraša za vzrok njene jeze. »Naj te spomnim, nesramnež, ko imaš tako slab spomin«, zasika jezno Renata. »Ali mi nisi mogoče obljubil, da se bova poročila to poletje?« — »Res, ljubica«, vzklikne Egon in zajame sapo, »toda povej sama: ali smo imeli v tem letu sploh kakšno poletje?!«

*

»Ali si že slišala — pisatelj Baldrijan se je poročil?« — »Ne, to mi je popolnoma novo. Gotovo hoče razširiti krog svojih bralcev.«

OSNOVNO: JAN ROS, sekretar okrajnega komiteja ZKS o najvažnejši panogi našega pomurskega okraja — **kmetijstvu**

SODOBNA KMETIJSKA PROIZVODNJA

Danes je seja okrajnega odbora SZDL, ki obravnava plan gospodarskega razvoja Pomurja, o čemer bomo podrobno poročali v prihodnji številki. Na zadnji seji okrajnega ljudskega odbora, kot smo že poročali, je bila zelo izčrpna in obsežna razprava o tem planu, ki sta ga oba zbora okrajnega ljudskega odbora nato sprejela z nekaterimi dopolnitvami in popravki. Ta razprava je vsestransko osvetlila probleme Pomurja, ki jih zajema plan v obliki nalog do 1961. leta. Ta razprava, v kateri se je oglasilo presenetljivo mnogo tovarišev, je osvetlila tudi probleme, ki so daljnosežnejši in jih bomo s sprejetim planom šele začeli dosledneje reševati.

V razpravi so sodelovali: BORIS KOCJANČIČ, ljudski poslanec republiške skuščine, JAN ROS, sekretar OK KZS, RUDI ČAČINOVIČ, predsednik OLO, JOŠKO SLAVIČ, podpredsednik OLO, ŠTEFAN ANTALIČ, predsednik OZZ, ALEKSANDER PIRHER, predsednik sveta za šolstvo OLO, prof. JANKO LIŠKA, predsednik sveta za prosveto in kulturo OLO, MARIJA VILDOVA, predsednik sveta za zdravstvo OLO, MIRAN MEJAK, predsednik sveta za industrijo in obrt OLO, KAREL LUTAR, predsednik sveta za družbeni plan in finance OLO, BRANKO ZADRAVEC, ljudski odbornik OLO, JOŽE KUHAR, ljudski odbornik OLO, KOLOMAN KORPIČ, ljudski odbornik OLO, dr. MIRAN OREL, ljudski odbornik OLO, KAREL VOGRINČIČ, ljudski odbornik OLO, dr. NIKOLA LANJŠČAK, ljudski odbornik OLO, ALOIZ BENKO, ljudski odbornik OLO, JANEZ BLAGOVIČ, ljudski odbornik OLO, FRANC FICKO, ljudski odbornik OLO, ŠTEFAN ŠABJAN, predsednik Zbora proizvajalcev OLO. Zaradi pomembnosti te razprave objavljamo odlomke razprav v večjem obsegu, v kolikor nam to dopušča prostor, kar se da najbolj izčrpno.

Bilo je že povedano, da je treba plan sprejeti kot napotilo za akcijo, da so tukaj okvirne smernice, ki bodo morale biti konkretno določene, da bodo lahko uspešno realizirane.

Če pogledamo v družbenem planu bruto proizvodnjo, ki se dviga s 77 % in narodni dohodek z 80% in če vidimo, da bo bruto dohodek na enega prebi-

Jan Ros

valca povečan na 69,5 % in narodni dohodek na 70 %, potem se vsi s tem strinjamo. Toda če hočemo vse to doseči, potem je treba videti, na kakšni osnovi pridemo do tega rezultata. Osnovno vprašanje je dvig proizvodnje!

Ne bi se spuščal v konkretne postavke, da je treba v industrijski proizvodnji dvigniti proizvodnjo za 101 % itd., ker mislim govoriti samo o najvažnejši panogi našega pomurskega okraja, to je kmetijstvu.

Če mislimo, kot predvideva plan, na 4 % manj zasajenih površinah dvigniti donos, na primer žitaric od leta 1956 na leto 1961 tako, da bomo pridelali 88.173 ton žitaric namesto 42.427, ali 45.746 ton več, potem tukaj stojijo pred nami zelo odgovorne naloge. S tem, da bi dvignili proizvodnjo pri pšenici od dosedanjih 11,9 na 18, pri rži od 10 na 12, pri ječmenu od 11 na 24, pri koruzi od 11 na 35 in pri krompirju od 101 na 220 centov, bodo te stvari zahtevale od nas višek vloženega napora. Če bomo šli s temi postavkami pred našega kmeta, ne bo kmeta, ki se s tem ne bi strinjal, da bi se pri nas toliko pridelalo. Če pogledamo te številke, opazimo, da ne gre tukaj za astronomske številke, ampak za realne postavke. To vidimo že danes v praktičnem obdelovanju zemlje in pri kmetijskih gospodarstvih, kjer se hektarski donos, ki je predviden, da se razvije do 1961. leta, že danes dosega in celo presega. V tekmovanju za zvišanje hektarskega donosa smo lahko videli pri tekmujočih kmetih, da so bili hektarski donosi doseženi. Toda konkretno vse te stvari glede na potrebe naše skupnosti in na perspektivo našega razvoja še zdaleka ne ustrezajo, kajti v dosedanji naši politiki je imel koristi le kmet, skupnost pa je dobila od tega le malo.

Ko gledamo tabelo, ki govori, da bo pšenica morala dajati 28 centov, koruza 35, krompir 220 itd., vidimo, da je na kmetijskih gospodarstvih predvidena znatno višja proizvodnja kot je povprečna proizvodnja in da je predvidena znatno višja tudi tista proizvodnja, ki jo je treba doseči v sodelovanju med kmetijskimi zadrugami in posameznikom. To pa pomeni, tovariši, da je treba doseči višjo proizvodnjo na hektar tudi pri ostalem kmečkem prebivalstvu, ki še ni predvideno, da se bo vključilo v sodelovanje s kmetijskimi zadrugami in ki ne pride v poštev pri obdelovanju zemlje v kmetijskih gospodarstvih.

Za večjo proizvodnjo

Po naših dosedanjih izgledih ni nobene bojazni, da kmetijska gospodarstva ne bodo dosegla predvidenih hektarskih donosov na svojih površinah. Resneje pa se moramo vprašati, kaj je treba storiti, da bomo kmetijske zadruge na našem terenu organizacijsko in materialno tako okrepili, da bodo te sposobne organizirati tako sodobno kmetijsko proizvodnjo, preko katere bomo te ha donose lahko v sodelovanju kmetijskih zadrug in posameznikov dosegli. Če ne bomo začeli tega vprašanja konkretno reševati, potem so po mojem mnenju vsa ta predvidevanja v našem družbenem planu obvisela nekje v zraku.

To je torej osnovno vprašanje!

V predlogu dalje beremo, kakšno bo to sodelovanje v kompleksih in vidimo, da je tako povečanje hektarskega donosa od povprečja predvidenega v letu 1961 potrebno, da se obdela v sodelovanju kmetijskih zadrug in posameznikov 24.000 hektarov njivskih površin, da je treba travništvo razvijati na 35.000 hektarih travniških in pašniških površin. In če pogledamo, da je samo 8 % zemlje v rokah kmetijskih posestev, 92 % pa v rokah zasebnikov, potem vidimo, da je treba 55 % vse zemlje sodobno obdelati in da je treba od sedanje kakovosti socialističnih odnosov temeljito kreniti naprej, ker s tem, kar imamo danes, ne bomo mogli doseči tega plana. Drugo, kar sem že omenil, je tukaj potrebno, da morajo tudi ostale kmetijske površine, ki ne bodo v kooperaciji s kmetijskimi zadrugami, dati kaj več kot doslej. To se pravi, da mora od dosedanjega povprečja 11,9 pri pšenici dati tudi na tej površini 22 centov itd. Vsa ta naša intenzivna kakovost obdelave zemlje mora, če ne drugače, s kakimi uslugami, z vzgledom, potegniti tudi to proizvodnjo za seboj. Vse te stvari niso tako enostavne in spontano ne bodo šle nikamor, če ne bodo vse sile vključene v to delo.

Vse do vasi in posameznih kmetov

Naš družbeni plan ni tukaj do podrobnosti konkretiziran, toda stojimo pred sprejemanjem občinskih družbenih planov in ti pa morajo biti konkretizirani v vseh vejah našega gospodarstva in izdelani tako, da bo v njih predvideno, kaj mora posamezna kmetijska zadruga na terenu napraviti, kaj mora posamezna kmetijska zadruga storiti na svojem področju, kaj mora v tej kmetijski zadrugi posamezna vas pri tem storiti in kaj mora posamezni kmet doseči.

Tako konkretizirani morajo biti občinski plani!

Če mi danes v okrajnem planu ne moremo stvari konkretizirati, je vendarle potrebno, da se zedinimo za obvezne smernice, poleg teh, ki jih že imamo. Osnovno je, da si postavimo dve vprašanji, in sicer: Prvič: kaj je treba narediti? in drugič: kdo naj to naredi?. Na prvo vprašanje smo že dali odgovor. To je: konkretizacija občinskih družbenih planov, vse do vasi in posameznih kmetov. Drugo vprašanje pa je vprašanje materialne okrepitve ali bolje rečeno: kako priti do proizvajalnih sredstev, s katerimi bomo vse te stvari naredili.

Skupnost bo tukaj dajala, kar je videti iz zvezne resolucije. Potem je bilo že precej govora o raznih skladih. Pri vseh skladih pa je treba vprašati, kako te sklade uporabiti, da bo imela dejansko korist skupnost in preko skupnosti posameznik. So stvari, ki so zasebnemu kmetu potrebne, na primer: gnojnične jame itd. Toda te stvari so potrebne njemu in danes je potrebno ugotoviti stališče, da je potrebno, da si sam te stvari izboljšuje, ker mi danes teh skladov ne bomo smeli več trošiti. Potrebno mu je preko kmetijskih zadrug ali občine, preko strokovnega kadra dajati nasvete, da bodo stvari sodobno grajene, ne pa, da so breme nekih družbenih skladov, ki se ustvarjajo pri kmetijski zadrugi ali pri občinah.

Druga stvar je umetno osemenjevanje, h kateremu mora posameznik prav tako nekaj prispevati.

Torej: potrebno bo voditi primerno politiko skladov.

Korist je v višji proizvodnji in ne v višji ceni

Včasih nas motijo še stare navade. Dajati moramo manj neprincipielnih obljub, ki jih pozneje ne bomo mogli izvrševati. Vsi ti skladi, ki se formirajo v našem okraju, niso dovolj za vse potrebe in je treba poudariti važnosti tistih družbenih skladov, ki se morajo formirati v naših zadružnih organizacijah. Mislim, da je temu vprašanju potrebno dati več poudarka. Doseči je treba to, da vodimo pametno politiko pri formiranju skladov na eni strani v sodelovanju kmetijskih zadrug s posamezniki in na drugi strani v našem blagovnem prometu. Pri vsej naši proizvodnji bomo lahko govorili o dveh partnerjih in oba morata imeti korist. Pri tem sodelovanju bi morali postaviti neko osnovno načelo in mislim, da bi moralo biti kot prvo postavljeno načelo, da je korist teh dveh partnerjev v višji proizvodnji, ne v višji ceni, da se cene morajo začeti zniževati, ne zviševati.

To načelo moramo v praksi zagotoviti!

Delitev med dvema partnerjema bo morala biti taka, da bosta oba imela koristi. Z našo politiko moramo iti v to smer tudi kot aktivisti, da bo zasebnik videl svojo korist. Omenil sem, da morajo koristi za oba partnerja izhajati iz višje proizvodnje, ne pa iz višje cene. Postavlja se vprašanje, kaj je s to ceno? Cena se bo formirala po zakonu ponudbe in povpraševanja. Mi z nekimi administrativnimi merami te zakonitosti ne bomo nadomestili. V praksi pa vidimo, da tega zakona glede formiranja cen ne poznamo. Premalo se zavedamo, da bi bilo to pri nas močno orožje v korist skupnosti.

Okrajno politično vodstvo ima predvideno, da bo v prihodnjih dneh razpravljalo o vprašanju blagovnega prometa (je že razpravljalo pred izidom našega lista o. p.). Na vseh forumih je treba razpravljati, da s prakso vskladimo predpise. Edino v takšni politiki lahko vsak posameznik vidi svoje koristi, naša dolžnost pa je, da mu na tak način to dokažemo. Konkretizacija našega perspektivnega plana in letnih planov, ki jih bomo na tej osnovi sprejemali, bo morala nujno upoštevati teh nekaj načel, o katerih smo govorili. Jasno je, da bodo tukaj potrebne nekatere intervencije in administrativni posegi.

Če že nekaj sprejemamo, potem moramo zahtevati, da naloge v zvezi s tem izvajamo dosledno, moramo odločno zahtevati od naših izvršilnih organov, da bodo to izvajanje naše gospodarske politike zagotovili. Naloge v družbenem planu niso lahke, niso enostavne, niso pa neizvedljive. Če je tako, potem se nimamo kaj bati, da jih ne bi izvedli. Potrebno je preiti v konkretno akcijo in konkretno delo.

„Mobilizirati vse sektorje naše dejavnosti!"

Rudi Čačinovič, predsednik OLO, je že ob otvoritvi seje obeh zborov OLO dejal, da je bila razprava o perspektivnem planu že na različnih mestih in forumih in da so torej planirane naloge že znane, poleg tega pa je poudaril še to, da »diskusija naj ne nakaže samo tega, ker hočemo doseči, temveč predvsem to, kako bomo zastavljene cilje dosegli. **Tukaj je potrebno govoriti o vprašanju produktivnosti dela.«** je poudaril tovariš predsednik, **»o boljši organizaciji v industriji, posebej pa še v kmetijstvu. Tukaj so najrazličnejša vprašanja tudi v zvezi z mobilizacijo vseh naših političnih, sindikalnih in drugih organizacij. Zavedati se moramo, da če hočemo to doseči, moramo mobilizirati vse sektorje naše dejavnosti.«**

Najti pot do vsakega državljana in kolektiva

Joško Slavič, podpredsednik OLO, je poudaril visoko razvitost industrije napram ostalim panogam. Podčrtal je, da je novih investicij malo in da so ne-

Joško Slavič

katere stvari pri industriji preveč konkretizirane. Opozoril je na dejstvo, da je osnovna konkretizacija na komuni, odnosno njenem perspektivnem planu. Izrazil je tudi prepričanje, da bodo občine sposobne mobilizirati svoje rezerve in da bo prišla do izraza kadrovska vloga občin, da bo perspektivni plan ustvarjen. **»Če hočemo naše občine za to usposobiti, ne pride v poštev samo formalno kadrovsko vprašanje, ali imamo tega ali onega referenta,«** je dejal tov. podpredsednik, **»temveč je važna predvsem rast občinske zavesti sploh. Mislim, da je treba komunalno zavest, ki naj raste pri naših podjetjih in kmetijskih zadrugah, stalno poudarjati, česar pa ne poudarjamo dovolj. Komuna pomeni reševanje tudi nekaterih vprašanj, ki presegajo njeno območje.** Na drugi strani pa kot posledica objektivnih razmer, ponekod naša kmetijska posestva še uhajajo iz okrajnega okvira in iščejo rešitve izven okraja, kaj šele občine.« Nadalje je o vlogi okraja poudaril tov. Slavič naslednje: »Ne bi bilo prav, če bi od strani okraja vsiljevali apriorij, ki bi zaviral iniciativo terena.« O obrti pa je omenil: »Mislim, da je prvenstveni vzrok v padanju obrti preorientacija potreb potrošnikov. Ni vprašanje reševanja v vprašanju določene politike. Kritično v posameznih panogah je predvsem to, da so se spremenile potrebe prebivalstva. Vzrok za to, da precej obrtnikov odpoveduje obrt, je predvsem v tem, ker privlači potrošnika vse bolj konfekcija, ki širi svoje proizvode na vas. Druga stvar je pa v tem, da je malo obrtnikov, ki vedo dobro popraviti in malo računati, več pa takih, ki veliko računajo.«

Podrobneje je tovariš Slavič govoril o proizvodnji. »Skupna vrednost naše proizvodnje naraste na 77 %, od tega industrija 2, kmetijstvo 70, ostale panoge drugo. Narodni dohodek naraste iz 5 milijard na 10 milijard, od tega imata največjo udeležbo kmetijstvo in industrija. Glede na strukturo prebivalstva v našem okraju pa je potrebno, da v našem kmetijstvu ne gremo samo na številke (da dosežemo donos in število živine), temveč je treba to urediti tako, da bo človek bolj še živel in imel večji dohodek.« Za zaključek je poudaril še to: **»Če hočemo, da bo plan v celoti izveden, je potrebno, da na naših občinah pridejo vse konkretne stvari do vsakega državljana in kolektiva. S tem da bo vsak kolektiv in državljan vedel, pri čem je, ko bodo občine plan sprejele, bo plan dosegel svoj namen.«**

Ni zadržkov, da ne bi planiranih postavk dosegli

RUDI ČAČINOVIČ, predsednik OLO: »Kadar razpravljamo o našem družbenem planu, ne smemo pozabiti, da smo manj razvit okraj in da se zastavljajo tudi nekateri odnosi drugače. Kar zadeva vprašanje

Rudi Čačinovič

družbenega standarda, nastaja vprašanje, kako rešiti vprašanje zaposlitve in povečanja splošnega standarda. Mislim, da bi bilo napačno stremeti za tem, da je treba čimveč ljudi zaposliti v industriji. Če jih bomo zaposlili, jih je treba tako, da bo produktivnost večja. Največja nevarnost pri nas je, da bi napravili gotove napake, ki bi se pri vprašanju porasta narodnega dohodka lahko maščevale.

Predvideli smo gotove stvari, kot je razvidno iz tabel. Tak primer je bolnica, kjer je predvidena gradnja paviljona, za katerega potrebujemo sredstva od drugod. Ali bo to dolgoročno posojilo ali kaj drugega, je vprašanje. S sredstvi, ki jih imamo na razpolago, takega paviljona ne bomo zgradili.« Ob strukturi proračunov je tovariš predsednik poudaril povečanje, ki nastane za okraj s prenosom okrožnega sodišča v breme okrajnega proračuna, kar bo verjetno že s prvim januarjem prihodnjega leta. Opozoril je tudi na vprašanje proračunskih izdatkov nasploh, o čemer bodo razpravljali morda že na prihodnji seji. O planu nasplošno je dejal tovariš Čačinovič naslednje: »Če ne bo izrednih dogodkov, potem ni nobenih zadržkov, da ne bi naših planiranih postavk tudi dosegli!«

„S skupnimi napori . . ."

Karel Lutar, predsednik sveta za družbeni plan in finance OLO: »Svet za družbeni plan in finance je predlog perspektivnega plana obravnaval in ugotovil, da je vse planirano na osnovi realnih materialnih možnosti okraja.« Nadalje je predsednik navedel mnenje sveta, da je struktura, ki je predvidena na porast bruto proizvodnje in udeležbe posameznih gospodarskih panog v perspektivnem planu, kar se tiče odnosa industrije in kmetijstva, prikazana s precejšnjo rezervo. **»Struktura med okrajnim in občinskimi proračuni gre v absolutno korist občinskih proračunov,«** je ugotovil nadalje tov. predsednik, **»in smatram, da je prav, da plan te perspektive nakazuje, ker smo tudi ustrezna finančna sredstva preknjižili na ljudske odbore. Zato je struktura zmanjšana od 36,3 na 30,8 odst., oziroma pri občinskih proračunih od 70,4 na 69 odst. Taka struktura med okrajnim in občinskimi proračuni je v merilu našega okraja najugodnejša za občine.** Dvig proračuna je upravičen, v kolikor bodo s konkretnim letnim družbenim planom določena za razdelitev sredstva med posameznimi proračuni.

O investicijah meni tov. Lutar sledeče: »Številka, ki je prikazana, je previsoka in bo potrebno iti na razna posojila in na udeležbo pri drugih skladih. Postavke za stanovanjsko izgradnjo in komunalno gradnjo cest so realne. Za prosveto in zdravstvo, ki jih bo treba realizirati v naslednjih treh letih zato, ker doslej sem ni bilo vloženih nobenih investicij, bo treba iskati sredstva ali iz republiških ali zveznih sredstev ali rešiti te potrebe kako drugače. V perspektivnem planu ni mogoče natančno določiti številk in prav za to področje je premalo konkretiziranega. Občinski ljudski odbori so dolžni v svojih planih navesti konkretnejše postavke, ki so predvidene z okrajnim družbenim planom in jih je mogoče z občinskimi konkretneje prikazati. Smatram, da je mogoče s skupnimi napori ta plan v celoti realizirati in z dodatnimi možnostmi, ki jih bodo še občinski ljudski odbori pri sestavi svojih perspektivnih planov iskali v obliki fakulativnih dohodkov, postavke povišati.«

Vso pozornost moderni strnjeni obliki nasadov

Miran Orel, ljudski odbornik: »Nujno potrebno je povečati pridelek sadja na že obstoječih nasadih, prav tako pa moramo posvetiti pozornost modern' strnjeni obliki nasadov, kjer je treba zasaditi sorte, ki odgovarjajo našim sadnim okolišem. Tudi pri vinogradništvu se bodo površine, zasajene s hibridno trto, zmanjšale in jih bo treba zasaditi v pretežni meri s sadnim drevjem. Skoraj za celotno Pomurje pomeni prav sadjarstvo enega izmed najvažnejših virov dohodkov. Zato menim, da je to treba upoštevati in kmetijske zadruge navajati, da se bo zasadilo čim več strjenih nasadov.«

Namenski skladi za napredek trgovine

Franc Ficko, ljudski odbornik OLO: Govoril je o trgovini in poudaril, da povečanje števila trgovin obsega tudi trgovine, ki se ukvarjajo s prodajo industrijskega blaga in preskrbovalne obrate za potrošnjo kmetijskega izvora. Tudi povečanje števila mesnic je v skladu s potrebami, zlasti v soboški občini.

»Ob tem pa ne smemo gledati samo števila trgovin,« je opozoril tov. Ficko, »temveč tudi planirati promet.« Važno je tudi vprašanje sredstev. Tovariš Ficko je predlagal, da bi se v korist napredka trgovine formirali namenski skladi. Nadalje je govoril tudi o blagovnem prometu s kmetijskimi pridelki in je poudaril problem pomanjkanja primernega kadra.

Alojz Benko, ljudski odbornik: »Potrebno je, da se v našem okraju ustanovi podjetje za odkup žitaric. Po mojem mnenju je tako podjetje nujno potrebno, ker ostanejo v tem primeru dohodki v našem okraju.«

Ustanovljen bo izobraževalni center

Prof. Janko Liška o prosveti in kulturi

Za ljudskoprosvetno in kulturno dejavnost je navadno najmanj denarja v pasivnih pokrajinah, kot je Pomurje. Toda spričo pomanjkanja prostorov za gledališke namene, tesnih prostorov študijske knjižnice in pokrajinskega muzeja in drugih pomembnih ustanov je neizbežno investiranje tudi v te namene. Investicijskih sredstev bo po perspektivnem planu na razpolago 140 milijonov din. Iz teh sredstev bo uresničena že dolgo želena adaptacija vrtne dvorane v gradu v Murski Soboti za namene gledališke dvorane, obenem za sejno dvorano in podobno. Iz teh sredstev bo uresničena tudi razširitev študijske knjižnice in pokrajinskega muzeja, ustanovitev izobraževalnega centra, adaptacija novih prostorov centra za gospodinjsko pospeševalno službo in podobno. Od tod tudi sredstva za ljudske knjižnice, nabavo glasbil in opreme ljudskoprosvetnih skupin, za spomeniško varstvo in podobno.

Janko Liška

Zlasti ustanovitev izobraževalnega centra je za naše območje nujna in mnogo obetajoča. Gre tu za izobraževanje po sistemu ljudske univerze, tečajev, dopisnih šol in podobno. Za to pa so potrebni sodobni pripomočki in tudi sodobne metode, ki jih tako izobraževanje zahteva.

O tem delu in ostalih poglavjih ljudskoprosvetnega in kulturnega udejstvovanja je prof. Janko Liška govoril zelo obširno, zlasti o izobraževanju in vlogi Izobraževalnega centra.

700 milijonov investicij za šolstvo v petih letih

Aleksander Pirher, preds. sveta za šolstvo OLO, je govoril o razmerah v šolstvu, ki so v glavnem znane. Najtežji problem v pomurskem šolstvu so vsekakor zastarela oprema in pomanjkanje sodobnih učnih pripomočkov, da ne govorimo o pretesnih in neprimernih šolskih prostorih in pomanjkanju učiteljev.

Znaten del šolskih klopi in ostalega inventarja je še iz časov avstroogrske monarhije, še znatnejši del izmed dveh vojn, medtem ko je nove opreme zelo malo. Reformirano šolstvo pa zahteva vedno več. K temu naj dodamo še porast šolskih otrok (2.182 učencev v planiranem času). Tako v obveznih šolah, na srednjih in srednjih strokovnih šolah pa za 160 ali 58 %. Na nižjih strokovnih šolah pa se bo povečalo število učencev za 23 % (123). To povečanje bo povzročila ustanovitev novih nižjih strokovnih šol za bolničarje, za mojstre v gradbeništvu in reorganizacija kmetijskih šol.

Za izboljšanje kakovosti pouka in sploh za ureditev šolanja bo potrebno povečati šolske prostore vsaj do te mere, da bo pouk le v dveh izmenah in ne tudi v treh, kot je ponekod, in da ne bo pouka v zasilnih učilnicah. Z novogradnjami in adaptacijami je treba zgotoviti internatske prostore za šole

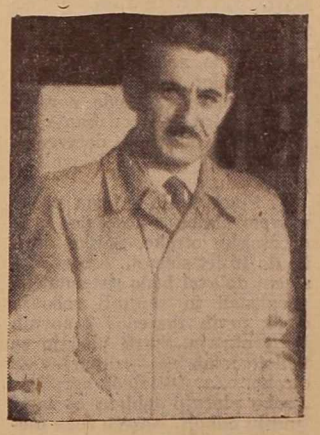

Aleksander Pirher

druge stopnje, predvsem pa za novoustanovljene nižje strokovne šole. Tudi vrtci potrebujejo nove oddelke. Tudi to je mogoče le z gradnjami in adaptacijami. Nekatere šole že gradimo, tako v Turnišču in v Petrovcih. Kritično pa je v Križevcih in še ponekod. Tudi dopolnilno šolanje odraslih in razvijanje šol za defektno deco ima za posledico stroške. Potem skrb za boljša stanovanja vzgojiteljev. štipendiranje, ker manjka kar 167 učnih moči v perspektivi, toda že zdaj imamo premalo učiteljev.

Vse to hočemo premostiti s 140 milijoni din investicij letno. Skupnih sredstev je torej 700 milijonov din, kar z ozirom na razmere v šolstvu ni preveč in je utemeljeno, je poudaril Aleksander Pirher.

V petih letih nad 700 milijonov za zdravstvo

MARIJA VILDOVA, predsednik sveta za zdravstvo OLO: »Okrajni in občinski ljudski odbori se morajo zavedati, da izdatki za zdravstvo, ki so za zdaj še zelo visoki, niso zaman. V bodoče je nujno, da ljudski odbori ne dajejo sredstva le za zdravljenje, to je za kurativo, temveč tudi za preventivo, ki je temelj dobro organizirane zdravstvene službe.« V kratkem je Marija Vildova opisala skrb občin za zdravstvene ustanove in domove v Pomurju, ustanovitev nekaterih preventivnih enot in povečanje zdravstvenega kadra, katerega po-

Marija Vildova

rast predvideva perspektivni plan s 77 % za zdravnike in 160 % za ostali zdravstveni kader. Ta potreba je utemeljena s stanjem, ki pove, da je povprečje na enega terenskega zdravnika pri nas 5560 prebivalcev, medtem ko je republiško povprečje 3600 prebivalcev na zdravnika. V nekaterih občinah pa pride na zdravnika tudi po 15.000 prebivalcev. Tov. Marija poudarja nujno potrebo po večjem štipendiranju, da se v perspektivi ta problem reši.

Nadalje pravi: »Zdravstveno stanje prebivalstva in predvidena uvedba splošnega zdravstvenega zavarovanja kmečkega prebivalstva terjata od skupnosti več sredstev za izgradnjo zdravstvene mreže, predvsem pa je nujen zdravstveni dom v Beltincih in štiri zdravstvene postaje na Goričkem, kjer je zdravstvena mreža izredno šibka. Z ukinitvijo privatne prakse je ta problem še večji.«

Hkrati je omenila tov. Vildova popolno ukinitev privatne prakse tudi v našem okraju in govorice, da si človek za svoj denar ne more ob tem privoščiti »poštenega pregleda«, češ: »v ambulanti te tako ali tako ne pregledajo, kot bi bilo treba.« »To pa ne drži,« poudarja tov. Marija, »ali vsaj ne bi smelo držati. Vsaka občina ima samo enega zdravnika, toda če je ta vedel zdraviti v privatni ambulanti, bo to moral tudi v zdravstveni ustanovi.« Ob tem omenja tov. predsednik dolžnost ljudskih odborov, da preskrbijo zdravstvenim domovom in postajam potreben instrumentarij in vse drugo, kot je tudi zagotovitev srednjega medicinskega in administrativnega kadra. Posebej je opozorila na tabelo finansiranja investicij, kjer je predvideno za investicije v zdravstvu za razdobje do 1961 — 787,071.000 din, od katerih naj bi ljudski odbori in po možnosti Republika finansirali 611 milijonov 5 tisoč din, zavodi sami pa ostalo.

Drobna proizvodnja ovira napredek

ŠTEFAN ANTALIČ, predsednik OZZ: »Mnenja sem, da bi bili lahko nekateri donosi, kot recimo rž, pšenica in drugi, postavljeni mnogo više kot so. Tu bomo lahko plan precej presegli, ker so donosi na nekaterih kmetijskih gospodarstvih že danes taki, da nam to potrjujejo.«

Tov. Antalič je izrazil pomislek o proizvodnji na drobnih kmetijskih gospodarstvih, sicer pa se je skliceval na smernice tovariša sekretarja OK ZKS, ki je govoril o tem, da je realizacija plana stvar vseh pozitivnih sil. Nadalje je poudaril, **da je drobna proizvodnja v Pomurju velika ovira za napredek in da bi naj naš proizvajalec proizvajal predvsem za trg. To pomeni čim bolj specializirano proizvodnjo. O zadružni dejavnosti je dejal, da mora stremeti predvsem po pocenitvi proizvodnje in je pri tem poudaril vlogo proizvodnega sodelovanja.**

»Prva naša dolžnost je torej,« je dejal tov. predsednik, »da naše kmetijske zadruge usposobimo, da bodo videle, kakšno proizvodnjo je potrebno razvijati, kateri specializirani proizvodnji je potrebno dati poudarka in v ta namen vložiti vse svoje sposobnosti, da bo proizvodnja, ki je za nas najbolj zanimiva, visoko rentabilna. Rezultati, ki jih predvideva perspektivni plan v kooperaciji, niso previsoki, človek bi lahko rekel, da so prej prenizki kot previsoki.« Nadalje je omenil, da je v nekaterih primerih proizvodnje ta pri zasebnikih večja od kmetijskih gospodarstev, da pa to v splošnem ne velja. Kmetje nadalje niso blagovni proizvajalci in zato trgovina ne more računati na redne tržne viške. Velika naloga je torej: organizirati proizvodnjo! Za to in vse ostalo, tudi koncentracijo proizvodnih sredstev, so potrebni kadri v kmetijskih zadrugah. Tudi to lahko rešijo vse naše organizacije in zavestne sile, poudarja tov. Antalič, in ne samo KZ in OZZ.

»Mi vemo, da je vprašanje kadra pereče po vseh naših gospodarskih, pa tudi drugih organizacijah,« je poudaril tov. Antalič, »vendar je treba upoštevati, da je potrebno dati najboljši kader tja, kjer je potreba najbolj pereča.«

Nevarna težnja

Miran Mejak, predsednik sveta za industrijo OLO je govoril zlasti o dveh področjih, ki jih zajema perspektivni plan, in sicer o ogojih na področju delovne sile in pogojih na področju surovin. Omenil je podatek perspektivnega plana, da daje 20 % narodnega dohodka industrija, ki ima zaposlenih le 4 % prebivalcev.

Ob tem je govoril o zaposlitvi delovne sile doma in izven okraja. Zaposlitev delovne sile, ki je je v Pomurju, zlasti v Prekmurju veliko, je pereč problem, katerega perspektivni plan ne nakaže dovolj in ne nakaže dovolj tudi njegove rešitve. Kar se tiče surovin, gre tu zlasti za osnove o opekarništvu, za mleko, sadje, plin itd. Zelo važno je, da se ne orientiramo na nove investicije v tolikšni meri, kot na razširjanje kapacitet, torej rekonstrukcije.

Toda pri izvrševanju perspektivnega plana nastopa nevarnost, da bomo s pripravami, izdelovanjem elaboratov in podobnim zaostajali, poudarja tov Mejak in da zato ne bomo mogli plana kljub vsem ugodnim pogojem pravočasno realizirati. **Nadalje omenja tov. Mejak velike in lepe uspehe nekaterih podjetij, ki skrbijo za svoj gospodarski razvoj, so pa tudi takšni delovni kolektivi in podjetja, ki stagnirajo in menijo, da so storilnost in obseg proizvodnje že dovolj razširili in da je torej dosežena dovolj. »Ta težnja je nevarna,« je poudaril tov. predsednik, »in kratkovidna, kajti gospodarski razvoj nas sam po sebi žene naprej. Tisti torej, ki stagnira, zaostaja. Toda takšni pojavi so.«**

Nadalje je govoril o podjetjih, ki ne skribjo za razširjanje proizvodnje, za napredek, ki bi ga lahko sama dosegla. V takih primerih je primoran svet za industrijo OLO sam nabavljati investicijske kredite in garantirati zanje, da bi reševal gospodarske probleme, ki jih v podjetjih zaradi komoditete ne marajo reševati. Posebej se je tov. Mejak ustavil ob 8 % povišanju produktivnosti, ki ga predvideva plan. »Bojim se, da plan te številke ni dovolj zagotovil,« je omenil. Toda s tem je menil pomanjkljivo evidenco pri planskem organu, ki temelji zlasti na proizvodnji v tonah. Proizvodnja lažjih in težje sestavljivih izdelkov ne pomeni pada produktivnosti, kot bi kazalo, če bi upoštevali samo proizvodnjo po teži. V kolikor bomo torej produktivnost enostransko obravnavali, bomo lahko na osnovi takih podatkov dobili pokazatelje, ki ne bodo ustrezali planskim številkam.

Specializacija kmetijske proizvodnje po proizvajalnih panogah

Koloman Korpič, ljudski odbornik OLO: »Predvidena proizvodnja v kmetijstvu je možna le tedaj, če bomo v stanju preiti na specializacijo kmetijske proizvodnje po posameznih pro-

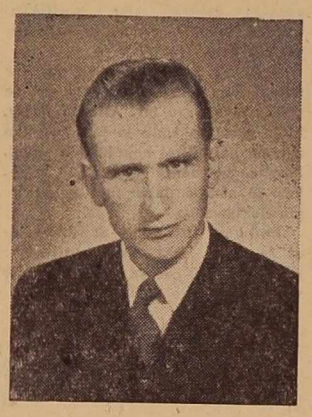

Koloman Korpič

izvajalnih panogah, na osnovi predvidene rajonizacije poljedelstva, sadjarstva in vinogradništva. Da pa to v proizvodnji dosežemo, je potrebno sodelovanje ne samo kmetijskih zadrug, privatnih kmetovalcev in poslovnih zvez, temveč prvenstvena skrb za reprodukcijski material, skladišča in predelovalni obrati. Kmetijske zadruge si morajo nujno izpopolniti tehnično opremo in oskrbeti zadostno število strokovnega kadra, da bodo lahko utrdile kooperacijo in nudile dovolj pomoči zadružnikom. V tem smislu bo lahko kmetijska zadruga na vasi osnovni činitelj celotne dejavnosti in zadružnega življenja.

Menim, da so predvidena sredstva v perspektivnem planu za sadjarstvo vsekakor prenizka že z ozirom na to, ker predstavlja sadjarstvo v Pomurju enega glavnih virov celotnih dohodkov.«

O RAZISKOVANJIH NA NAFTO IN ZEMELJSKI PLIN V POMURJU

(Nadaljevanje)

Uspeh v Gančanih

Ko je prej omenjena vrtina v Renkovcih pokazala, da je zastavljena pregloboko na pobočju temeljnega gorovja in je dala zanimive znake na nafto in plin, so zastavili vrtino v Gančanih koncem novembra 1956. Vrtina je globoka le nekaj čez 2000 m in na globini 1930 m je bil nastreljen plinski sloj, vendar druge geološke starosti kot oni v Filovcih. Vrtina je bila pozitivna na zemeljski plin in je pritisk plina na ustju vrtine znašal 160 atmosfer. Ponovno je bilo najdeno novo področje za raziskovanje, oziroma za vrtanje okoliških vrtin. Torej so imeli prav oni, ki so govorili, da je nafta ali plin lahko tudi v višjih, to se pravi v mlajših zemeljskih plasteh.

Toda tudi na tem območju je pretila nevarnost, da bodo vrtine okoli te dobre plinske vrtine lahko spet brez uspeha. Toda nujno je bilo ugrizniti v to kislo jabolko, ugotoviti je bilo treba razsežnost tega plinskega sloja, kajti to je nujno potrebno za izračunavanje rezerv plina.

Zastavili so vrtino pri šoli v Gančanih, ki so jo koncali v septembru 1957. Pri raziskovanju pa ni odkrila sloja, ki je na prejšnji vrtini dal plin, ampak neki drugi sloj starejše geol. formacije, ki je dal le manjše količine plina, brez industrijske vrednosti. Ugotovitev je torej porazna.

Toda kljub temu so morali zastaviti na drugi strani še vrtino, ki so jo vrtali od marca do maja letos. Dala je zelo zanimive rezultate. Odkrili so isti sloj kot v prvi vrtini. Razvit je celo debelejše, leži pa nižje od onega na plinski vrtini in je zaradi tega nujno, da je zavodnjen.

To vrtino so vrtali s parno garnituro in kotle so kurili s plinom iz omenjene prve vrtine. Po dosedanjih opazovanjih je videti, da so zaloge plina zadovoljive in da je plin nasičen s tekočimi ogljikovodiki, saj je vrtina poleg plina dajala tudi dnevno od 500 do 1000 litrov gazolina.

Tak plin je zelo dragocen in bi ga nova degazolinaža potrebovala. Toda plin iz ene vrtine se ne splača po cevovodih odvajati v Lendavo, zato je nujno ugotoviti, če se plinski sloj na plinski vrtini razteza mogoče še kam drugam.

Zato so sklenili, da je treba izvrtati še eno vrtino, in to višje od prejšnje vrtine, višje, razumljivo na strukturi v podzemlju. Če bo tudi ta vrtina negativna, bodo območje zapustili, s plinom bo pa treba nekaj storiti. Če bo pa ta vrtina dala pričakovane pozitivne rezultate, ki jih od nje pričakujemo, to se pravi plinski razvoj sloja, ki bo dovolj nasičen, pa bo dala nove prespektive za raziskovanja. Zadnja dva stavka sem začel s če, kajti nihče na svetu brez ene vrtine ne more rešiti zastavljenih vprašanj.

Beltinci

Med območjem Gančani, kjer so torej našli plinske rezerve,, ki smo jih malo prej opisali, in območje Veržej, kjer so odkrili tudi znake na nafto, so v začetku maja 1957 začeli z vrtanjem raziskovalne vrtine v Beltincih, ki naj bi raziskala to območje. Vrtanje so končali v drugi polovici decembra 1957. leta. Vrtina je najgloblja med vsemi vrtinami v Pomurju, torej v Sloveniji sploh, saj je globoka 3156 metrov.

Po tej vrtini so spet ugotovili, da so razlaganja predhodnih merjenj bila pomanjkljiva. Za podrobne razlage je manjkala prav ta vrtina. Vsaka nova vrtina prinese poleg odgovora, ali je tam nafta ali plin, tudi nove geološke podatke, ki potem lahko popolnoma ovržejo prejšnjo razlago geofizikalnih meritev. Poudarjam: razlago geofizikalnih meritev, ker geofizikalne meritve so že točne, le za razlago so potrebni večkrat podatki, ki jih dajo šele globoke vrtine. Vrtina je zacevljena do približno 2000 metrov in še ni likvidirana. Nove radioaktivne aparature bodo mogoče kaj našle, zlasti v spodnjih delih vrtine.

Dokležovje: nasmehnila se je sreča

Tu se je narava prav nesramno pošalila z nami. Lahko rečemo, da smo nafto že držali za rep, že smo jo imeli v rezervoarju, že je nihala globinska črpalka. Sobočanci so že hodili gledati čudno nihalko, spet se je pojavila nova turistična atrakcija v bližini Sobote: naenkrat pa je nafte zmanjkalo.

V začetku oktobra 1957 so začeli vrtati prvo vrtino, ki je imela ime Ba-1, po tako imenovanem bakovskem zalivu, ki ga je z razlago seizmičnih in gravimetričnih merjenj odkril svetovno znani geofizik Mr. G. Mitchell iz Združenih držav Amerike, ki se je takrat mudil pri nas, kot ekspert tehnične pomoči. Večkrat je starejši, resni gospod dejal, da bomo v tem bakovskem zalivu našli novo naftno polje. Ta zaliv nekdanjega morja je segal tja do Bakovec in zato so tudi imena vrtin dobila po njem svoje ime.

Vrtino Ba-1 smo končali 5. novembra 1957 in 28. novembra 1957 smo jo nastrelili, in sicer na sloju na globini 1439 metrov. To je zelo ugodna globina za nafto in vsi bi imeli srečo, če bi na teh globinah bilo dovolj nafte. V dokumentaciji te vrtine je zapisano, da je vrtina dne 29. XI. 1957, torej na sam državni praznik, dala 1800 litrov nafte. Nasmehnila se je sreča .. Veselje je bilo tu, toda nihče ni upal o tej zadevi povedati kaj več, ali pa celo dati optimistično izjavo. Prvo bakovsko oziroma dokležovsko nafto smo natočili v sod in jo v Lendavi pred restavracijo Nafte prižgali. Upali smo, da bo mogoče res novo naftno polje v bakovskem zalivu. V začetku januarja 1958 smo pripeljali nihalko z globinsko črpalko in začeli smo črpati nafto. V začetku je dajala celo dve toni dnevno, nato pa je bilo vedno manj nafte in vedno več slane vode, tako da je v začetku aprila začela prihajati samo slana voda. Zato je tehnično vodstvo moralo odločiti, da vrtino likvidira. Vrtina je zdaj tudi likvidirana.

Toda ko smo vrtanje v tem bakovskem zalivu začeli, torej z vrtanjem Ba-1, nismo smeli, niti mogli misliti na tak konec. Podatki, ki smo jih dobili na vrtini Ba-1, so kazali, da bi bilo dobro zavrtati še eno vrtino, mogoče dve. Izvrtali smo res še dve vrtini, toda bili sta negativni. Bakovsko področje je splavalo po vodi, sreča se je le nasmehnila, kmalu potem pa je napravila zloben obraz.

Skok v Bratonce

Prej omenjeni bakovski zaliv bi se po razlagah geologov moral razprostirati celo do Bratonec in naprej. Zato smo sredi decembra 1957 začeli vrtati vrtino Ba-2 in jo končali že sredi januarja 1958. Vrtali smo z novo vrtalno garnituro tipa Cardwell. Vrtina je negativna.

S tem je propadlo veliko upanje belih rudarjev, ki so pričakovali, da bodo le enkrat odkrili naftno polje in da bodo domovini lahko dajali več nafte, pa je tudi tokrat prišlo drugače.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Za smeh

Jelka je zaprosila na banki za posojilo, da bi lahko krila stroške ločitve. Direktor banke ji pojasnjuje, da za take namene ne dajejo kreditov, ampak samo za nakup gospodinjskih strojev, avtomobilov in predmetov za olepšanje doma. »Toda, tovariš direktor«, vzklikne Jelka nestrpno, »to bi bil vendar kredit za olepšanje doma.«

Množična fluorizacija zobovja

šolske in predšolske mladine v murskosoboškem okraju — Najuspešnejša metoda za preprečevanje zobne gnilobe — Pomoč staršev

Stomatološka klinika v Ljubljani in društvo zobozdravstvenih delavcev sta pripravila množično fluorizacijo zobovja šolske in predšolske mladine. Fluorizacija zobovja je danes najuspešnejša metoda za preprečevanje zobne gnilobe.

V okraju M. Sobota so se za izvedbo fluorizacije zobovja sestali pri okrajnem tajništvu za zdravstvo zobozdravstveni delavci. Na sestanku so sprejeli naslednja priporočila:

S fluorizacijo je treba začeti takoj. V ta namen prevzamejo propagandno akcijo zobozdravstveni delavci, ki bodo v vsaki občini priredili predavanja za terenske zdravstvene delavce in učitelje, ki bodo sodelovali v pripravah.

○ **Fluorizacija zajema preko posvetovalnice nosečnice in predšolske otroke. Šolske otroke do 10 let starosti. Zobozdravstveni delavci bodo sistematično pregledali in sanirali zobovja otrok prvih razredov osnovnih šol v okraju. Starši plačajo za tablete letno 250.— dinarjev za otroka. Za socialno ogrožene otroke plačajo tablete občinski ljudski odbori. Noseče žene plačajo tablete same.**

Kako sodelujejo starši z otroki v borbi proti zobni gnilobi? Prvi pogoj je ustna higiena, torej redno in pravilno čiščenje zob. Važno je, da so očiščeni vsi zobje in od vseh strani. Pri čiščenju zob moramo uporabljati ščetko, ki ima redke ščetine in to precej trde. Ščetke, ki imajo nylon nitke, zaradi ostrih konic niso priporočljive. Po pravilu si moramo umivati zobe trikrat dnevno — zjutraj pri umivanju, po kosilu in zvečer po jedi.

Važen činitelj v borbi zoper zobno gnilobo je način in sestava naše prehrane. Hrana naj vsebuje večje količine gradbenih in zaščitnih snovi, ki so za zdrav organizem nujno potrebne. To so beljakovine, vitamini in rudninske snovi. Zelo važno je tudi pravočasno in pravilno zdravljenje kariozních zob. Zobno gnilobo z uspehom zdravimo, če smo začeli dovolj zgodaj, ko je okvara komaj vidna. V tem primeru je zob hitro in popolnoma ozdravljiv. Zdravljenje pri težjih okvarah traja dalj časa, zob je bolj občutljiv. Po pravilu je treba pregledovati zobovje otrok tri do štirikrat letno, pri odraslih pa dvakrat letno. Fluorizacija je potrebna dvakrat za mlečno in stalno zobovje.

Tablete »Calcijev fluorid« izdeluje ljubljanska tovarna LEK po navodilih stomatološke klinike iz domačih surovin. Otroci dobivajo po tri tablete dnevno ves čas šolanja. Najidealnejši uspeh obeta seveda način, da uživajo tablete redno že nosečnice in otroci od rojstva naprej ves čas predšolske dobe. Tablete »Calcijev fluorid« tovarne LEK se nabavljajo pri društvu zobozdravstvenih delavcev v Ljubljani za ceno 300 dinarjev (originalni karton s 1000 tabletami). Če prejema otrok med šolskim letom po tri tablete dnevno, znašajo stroški fluorizacije za vse leto 250 dinarjev na otroka.

Življenje pod šotori

V taboru predvojaške vzgoje v Ljutomeru se pripravljajo mladinci iz vsega okraja na službo v JLA

Letos taborijo v Ljutomeru mladinci — obvezniki predvojaške vzgoje iz vsega okraja že drugo leto. V kratkih dvanajstih dneh se mladinci seznanijo z raznimi vojaškimi vajami, z opisom orožja, zlasti pa s sodobno tehniko. Razen tega opravljajo tudi dolžnosti iz notranje službe v kasarni oziroma v taboru (dežurni, požarni, reditelji, itd.).

Mladinci pa se seznanjajo tudi z raznimi političnimi, gospodarskimi, kulturnimi in drugimi dogodki pri nas in v tujini. Razen raznih predavanj jih zlasti privlači šport. Ustanovili so poseben odbor, ki skrbi za kulturne in zabavne programe. Te mladinci navadno izvajajo ob večerih preko mikrofona, kar je za marsikaterega še poseben dogodek. Tudi slovensko pesem pogosto zapojejo.

Kogar te dni zanese pot v tabor, bo kar začuden, kako je vse okrog šotorov urejeno v pravi naravni park. To delo so opravili zlasti mladinci prejšnje izmene iz soboške občine in mladinci sedanje izmene iz Beltinec in od Grada. Sedanja izmena je dokazala, da je med mladinci še največ zanimanja za predavanja in tudi med najbolj disciplinira nimi so doslej.

Na nedavnem športnem dnevu so se mladinci pomerili v atletiki, rokoborbi, metanju krogle, diska, itd. Najboljši mesti sta dosegla Peter Zver iz Dokležovja in Jožef Skalič iz Lipe, ki sta dobila za doseženi uspeh tudi nagradi. gk

HUMORESKA

PERPETUUM MOBILE

Zgodaj zjutraj sta se srečali, ko sta nesli mleko v zbiralnico. Kakšna sreča, da je srečala Treza Mico in Mica prav Trezo! Kakšno srečno naključje! Toliko je zanimivih vesti, ki jih lahko zaupa človek le najboljšemu prijatelju. Cela kopica novic! Toda, strogo zaupno; samo za domačo uporabo. In odprli sta »ventile«: Treza še ni končala in že je govorila Mica, pa spet narobe. Mica je naposled komaj čakala, da bo Treza končala. »Ja, veš, pa sem še vseeno nekaj pozabila povedati,« jo je Treza zaustavljala. »Polteku so sinoči natresli pleve. Rečem ti pleve, prav do Ančkinega okna.« »A, sedaj pa že vem, zakaj so bili pri hiši vsi tako poparjeni, ko sem se danes zjutraj zglasila« si je oddahnila Treza. »Poltek je najbrž že navsezgodaj pometel cesto, kajti ničesar, prav ničesar ni bilo videti. Joj, joj, ju. Ampak veš, Mica, tudi pri sosedovih ni vse tako, kot bi moralo biti« — »Kaj praviš?« — »Tako sem pač slišala, pa bog ne daj, da bi komu kaj povedala — tako pač govorijo!« — »Pa bo že držalo. Ali je nisi še nikoli pogledala, te naše sosede, kako čudna je v obraz. Bo že držalo.«

Dobro uro sta hodili, čeprav je bilo do zbiralnice le sto korakov . . .

Čez tri ure je vedela o tem že vsa vas . . . Mica je domov grede stopila še k Neži, k Franci, k Tuni in še in še.

Za obed je bila pri vseh hišah za priboljšek zgodbica o Polteku in Anči.

Popoldne je nesla Mica jajca v zadrugo. Spotoma se je zglasila še pri znankah, pri tetici. »Torej že veste?« se je povsod začudila. »Vsega tega pa niti jaz nisem vedela. Da sta že tako dolgo slepomišila? Pa da so tudi starega Brgleza, Poltekovega očeta zalotili pri sosedi! To je nezaslišano. Kaj pravite!« In kot furija je oddivjala v zadrugo. Jajca je skoraj vrgla na pult in že je odhitela mimo doma k Trezi. Njej mora povedati, da ne bo užaljena. »Čuj,

Treza, kaj se dogaja! In ono s starim Brglezom . . . kdo bi verjel«. Kar sape ji je primanjkovalo, tako je govorila. »Nič novega Mica«, jo je kar sredi najnujšega prekinila Treza. »Vse to sem danes zjutraj slišala pred cerkvijo. Pa še to, da sta se stari Brglez in ona, no, ona soseda kar resno spečala. Ne bo šale.« Mica je kar požirala besede. »Brglezova žena ju je dobila, ko sta se nekaj mrjavila v listnjaku. Toda, Treza, samo to ti polagam na srce: nikomur ne črhni niti besedice« — »Ampak, Mica, kako si moraš misliti, da bom kaj takega govorila po vasi, saj nisi neumna!«

Popoldne je Mica spet odhitela v zadrugo. Sama ni niti vedela, zakaj gre, toda, bolj važno je bilo to, da se je spotoma ustavila pri znankah. Toda, groza, povsod kamor je prišla, so že vse vedeli. Celo več. Nekateri so videli tudi Brglezovo ženo in soseda večkrat skupaj. »Da, tudi tu se nekaj kuha,« je pomislila Mica, »saj se dobro spominjam, kako sta včasih po ure in ure govorila čez plot. Da, in takrat Brgleza nikoli ni bilo doma.«

Dan se je nagibal h kraju. Iz vaških dimnikov se je lenobno zvijal dim, ko se je Mica še enkrat napotila k Trezi. Toda še preden je zinila, jo je Treza obsula s pravim besednim hudournikom: »Čuj, prav, da si prišla. Tega pa menda še ne veš, da tudi Brglezova in sosed nekaj šušmarita.« Dobesedno: Mico bi skoraj vrglo na zadnjico, tako je bila presenečena. Usta so se ji na veliko odprla in edino kar je še zmogla, je bilo: »Pa bo že držalo, če ti poveš.«

No, pleve, o katerih je bilo ves dan največ razgovorov, je razstrosil pred Brglezovo hišo Brglezov Drašek, tisti o katerem so menili, da je malo pri »plehmuziki« in ki najorž nikoli, in še danes ne ve, da so na svetu »dvoji ljudje«. Zvečer je šel po vasi in je iztepaval pleve iz žepov kamor so se mu vsilile, ko je pripravljal živini krmo.

Če bi bilo še kaj prostora, bi našel tudi ostalim zgodbicam podobne konce, morda pa tudi ne! Še bolj verjetno pa je, da do konca sploh ne bi prišel, kajti to so zgodbice, ki se vrtijo, širijo in razpredajo brez konca in kraja. Pravi perpetuum mobile. juš

Živahna kulturnoprosvetna dejavnost v Veržeju

○ Pri prosvetnem društvu v Veržeju delujejo trije pevski zbori: mešani, ženski in pionirski pevski zbor. Nekoliko mlajši je tamburaški orkester. Skupno s pionirskim pevskim zborom so priredili tamburaši koncert, ki je dobro uspel. Radio Ljubljana namerava posneti mlade veržejske pevce in tamburaše na magnetofonski trak.

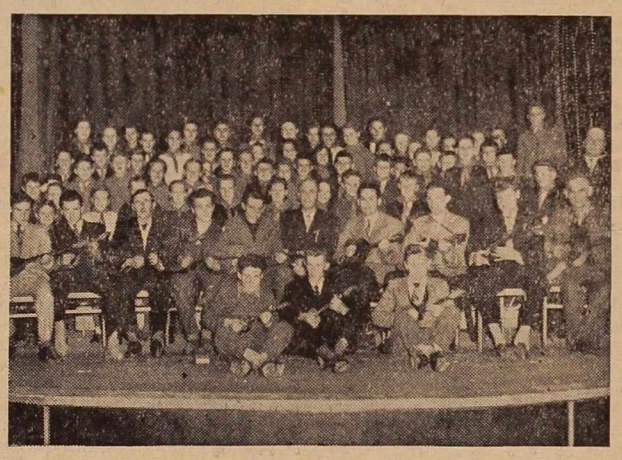

Veržejski tamburaši in pionirji pod taktirko pevovodje Franja Kozarja

○ Pevski zbor prosvetnega društva šteje 38, pionirski zbor pa 46 članov. Vsi trije zbori so nastopili lani sedemkrat. Priredili so tudi 2 samostojna pevska koncerta, dvakrat so sodelovali pri proslavah v Ljutomeru, dvakrat pa so gostovali v Križevcih pri Ljutomeru.

○ Dramska sekcija prosvetnega društva je uprizorila pred nedavnim igro Emila Freliha »Vrnil se je«. Igro je režirala **Marijica Ferenčeva**, pomagal pa je režiser ptujskega gledališča. V glavnih vlogah so nastopili **Marica Kosijeva, F. Gajšek** in **F. Mohorko.** V ostalih vlogah so nastopili še **Danica Kosi, Milena Šonaja** in **Drago Ferenc.** Ta igra sodi med najboljše uprizoritve veržejske igralske skupine. Igralci so interpretirali posamezne vloge doživeto in s smislom za dramatičnost.

○ Prihodnje leto nameravajo uprizoriti v Veržeju igro »Kruci«. To je igra, ki opisuje legendarne veržejske junake Ropošo itd. v bojih s Kruci. Igro je napisal in primerno predelal domačin **Anton Brumen** iz Križevec.

○ Velike težkoče ima veržejsko prosvetno društvo s knjižnico. Nekaj knjig imajo v šoli, nekaj v gasilskem domu. Za knjižnico, kjer bi uredili tudi čitalnico, so že našli ustrezen prostor, za kar pa rabijo odločbo stanovanjske komisije pri občinskem ljudskem odboru v Ljutomeru.

VERŽEJ

Predvčerajšnjim se je začel v Mladinskem domu v Veržeju seminar za režiserje prosvetnih društev in društev Svobod murskosoboškega okraja. Udeležencev seminarja je okrog 20, predavajo pa člani Narodnega gledališča iz Maribora.

VIDEM OB ŠČAVNICI

Ob zaključku šolskega leta so bile v vseh šolah videmske občine primerne proslave, katerih so se udeležili mimo otrok tudi starši. Po uspehih otrok sodi med najboljše šole šola v Bučkovcih. Učenci so pripravili tudi razstave ročnih del.

Šestega julija bo razvil občinski zbor Zveze borcev Videm ob Ščavnici svoj prapor.

Jubilej gasilcev v Zenkovcih

Pred kratkim so v Zenkovcih obhajali 60. obletnico ustanovitve PGD. Dopoldne se je zbralo pred novim, še nedograjenim gasilskim domom lepo število ljudi. Tudi nekatera gasilska društva iz sosednjih vasi so se slavnosti v lepem številu udeležila. Po uvodnem govoru je povorka krenila proti pokopališču, kjer so gasilci položili vence že umrlim gasilcem-ustanoviteljem in tudi tistim gasilcem, ki so se jim priključili v poznejših letih. Na pokopališču je mešani pevski zbor gasilskega društva zapel nekaj prelepih pesmi, tov. Alfred Fujs pa je v svojem govoru priklical v spomin vsem navzočim delo in požrtvovalnost že umrlih gasilcev. Nato so položili vence 45 gasilcem. Za konec pa je mešani pevski zbor ob spremljavi godbe na pihala zapel gasilsko himno.

Drugi del proslave se je nadaljeval popoldne pred novim gasilskim domom. Temu delu je prisostvoval tudi zastopnik okrajne gasilske zveze. Delo gasilcev (kroniko) je podal tov. Alfred Fujs. Ob ustanovitvi leta 1898 je gasilsko društvo imelo 33 članov in 7 člansko godbo. V 60 letih svojega delovanja je društvo uspešno sodelovalo pri 73 požarih. S svojim požrtvovalnim delom so gasilci rešili marsikatero družino pred upostošenjem (ognjenega petelina).

Ob tej svečanosti so se spomnili tudi edinega še živečega gasilca-ustanovitelja, ki je skoraj 40 let uspešno deloval med gasilskimi vrstami in bil celo nekaj časa poveljnik čete.

Proslava je v celoti uspela. Vsa zahvala, da je proslava bila res na visoki ravni, gre tov. Alfredu Fujsu, ki je proslavo vodil in je s pevskim zborom naštudiral nekaj lepih pesmi. Posebno priznanje pa mu gre za to, ker je sam sestavil tudi nekaj lepih deklamacij.

Podobnih prireditev si Zenkovčani še želimo, saj takšne prireditve zbližujejo vaščane in jih združujejo v nedeljivo celoto.

Karel Sparaš

Uspešno delo

podružnice društva upokojencev v Beltincih

Te dni je bil v Beltincih občni zbor podružnice društva upokojencev. Podružnica šteje nad 140 članov in zajema vse upokojence na svojem območju. Dosedanje vodstvo se je pri svojem delu trudilo in nudilo članom vsestransko pomoč, jih seznanjalo z zadevami, ki jih zanimajo ter jim tolmačilo razne zakone in uredbe. Podružnica sodeluje tudi pri prevedbi pokojnin svojih članov.

Na zboru so ugotovili, da so se v preteklem obdobju upokojenci udeleževali raznih sestankov in zborov volivcev, polnoštevilno pa so se udeležili tudi volitev v Zvezno in Republiško skupščino ter občinskih volitev. Na občnem zboru so sklenili, da bodo vključili v SZDL tudi tistih nekaj upokojencev, ki do zdaj še niso bili člani. Za uspešno delo podružnice zasluži vso pohvalo predvsem predsednik, ki so ga na zboru pohvalili.

A. H.

Za zboljšanje razmer na vasi

Društvo Rdečega križa se je v zadnjem času uvrstilo med najdelavnejša društva v Radencih. Ko je prevzel organizacijo novi odbor s predsednikom Maksom Cafuto na čelu, je štela 128 članov. Danes jih ima 380.

Društvo je poskrbelo tudi za izboljšanje zdravstvenih razmer na vasi. Obnovilo je zanemarjena vodnjaka v Rihtarovcih in v Radencih. Pri teh delih so člani opravili 233 prostovoljnih delovnih ur. Oskrbeli so prevoz gramoza, zemlje, lesa, cementa in drugega materiala v skupni vrednosti 39.150 dinarjev. Občinski ljudski odbor bo, videč dobro voljo članov RK v Radencih, prispeval za obnovo omenjenih vodnjakov 61.000 dinarjev, z lastnimi sredstvi pa bodo radenski člani RK obnovili v vasi Radenci še dva vodnjaka.

Rdeči križ skrbi za krvodajalce. Lani je dalo kri 50 članov, letos pa jih bo dalo okrog 70. Bilo je tudi nekaj predavanj, predvsem o raku in krvodajalstvu, v kratkem pa bo še dvoje zdravstvenih predavanj s filmom. Ika

Zanimanje za študij kongresnega gradiva v Beltincih

Občinski komite ZKS v Beltincih je poskrbel, da bodo člani ZK podrobno seznanjeni z gradivom VII. kongresa ZKJ. V ta namen je imel občinski komite sejo in je sklenil, da bodo začeli s člani obravnavati gradivo VII. kongresa sistematično. Zaradi velikega zanimanja za kongresno gradivo bodo osnovne organizacije ZK skrbele, da bodo s programom seznanjeni tudi člani oziroma odbori množičnih organizacij in društev.

A. H.

VELIKO ZANIMANJE

Koristna razprava na sestanku sindikalne podružnice trgovskih podjetij in kmetijskih zadrug Petrovci—Šalovci

Pred dnevi je bil skupni množični sestanek sindikata delavcev in uslužbencev vseh kmetijskih zadrug in trgovskih podjetij »Goričanka« in »Krka« v Petrovcih—Šalovcih. Na sestanku so zelo živahno razpravljali o organizacijskih vprašanjih sindikalne podružnice kakor tudi o nalogah in delu sindikata na vasi med člani SZDL. Precej so govorili tudi o novih predpisih glede kmetijskih zadrug in perspektivnem planu razvoja kmetijstva. Člani sindikata so se zanimali tudi za vlogo zadružnih svetov in za sestavljanje občinskega perspektivnega plana.

Razprava je pokazala, da med člani sindikata na vasi ni dovolj ideološko-političnega dela. Zato so sklenili, da bo sindikalna podružnica pogosteje sklicevala sestanke, prirejala predavanja in podobno. Ker so trgovino izločili iz kmetijskih zadrug, bo treba čimprej sklicati ustanovni občni zbor podružnice trgovskih delavcev in uslužbencev Petrovci—Šalovci. Člani sindikata so izrazili željo, da se skupno udeležijo velesejma v Zagrebu.

f

Taborniki v Lendavi

so si sami zgradili svoj taborniški prostor

Med organizacije, ki so v Lendavi najbolj delavne, prištevamo taborniško organizacijo. Šteje 120 članov, med katerimi je največ pripadnikov LMS in šolske mladine. Da taborniška organizacija res uspešno dela, vidimo iz tega, da si je z lastnimi silami zgradila svoj taborniški prostor. Pri tej gradnji sta najbolj zaslužna tov. Arpad Šalamon ter gradbeni tehnik Ludvik Kiraly, ki sta sama naredila ves načrt. Seveda so k uspehu mnogo pripomogli tudi taborniki s prostovoljnim delom. Razen tega prirejajo tudi razne propagandne tabore po Pomurju, da bi vključili čimveč mladine v taborniško organizacijo.

Sami so se udeležili tudi II. zleta SIOJ v Polah. V raznih tekmovanjih so odnesli več prvih mest, domov pa so prinesli tudi partizansko zastavo II. zleta, kar je velik napredek za lendavske tabornike. Največ zaslug za vse te uspehe ima tov. Arpad Šalamon, ki vzgaja mladino po načelih taborniškega statuta organizacije.

Sestanek medicinskih sester soboškega okraja

Te dni so zborovale v Radencih medicinske sestre murskosoboškega okraja. Razpravljale so o zdravstveno-vzgojnem delu, o patronažni službi na terenu, o bolniški in izvenbolniški službi in o raznih organizacijskih vprašanjih.

Na sestanku so sklenile, da bodo zboljšale patronažno dejavnost zdravstvene in socialne zaščite zavarovancev. Po vseh občinah bodo organizirale tečaje za zdravo prehrano nosečnic in dojenčkov in malih otrok, s čimer se bodo znižala obolenja in umrljivost le-teh. Za zboljšanje nege bolnikov, bodo medicinske sestre priredile jeseni tečaj za bolničarje in posebne tečaje za strežnike. Skupno z okrajnim gospodinjskim centrom in zvezo ženskih društev bodo izvedle več anket.

Gostovanje v Beltincih

Pred kratkim je v Beltincih gostovalo Prosvetno društvo iz Črensovec z igro »Dnevnik Ane Frank«. Igralci so pokazali veliko požrtvovalnost, saj so vse vloge dobro naštudirali in podali. Zlasti se je izkazala nosilka glavne vloge. Za uspeli nastop in dobro izvedbo jim je prosvetno društvo skupno z mladinsko organizacijo iz Beltinec čestitalo in jih obdarovalo. Škoda je le, da udeležba gledalcev ni bila taka, kot bi želeli.

A. H.

Uspehi in težave

V Domanjcih v cankovski občini so ustanovili prostovoljno gasilsko društvo l. 1949. Takrat so imeli samo ročno prevozno brizgalno brez sesalnih in tlačnih cevi. Danes je v društvu 30 članov, od tega 15 aktivnih. Imajo tudi že najbolj potrebno orodje, čeprav jim precej orodja še zmeraj primanjkuje. Da so se člani društva že dokaj dobro strokovno usposobili, nam dokazuje uspeh lanskega leta, ko so dosegli pri pregledu društev občinske gasilske zveze najboljši uspeh v C kategoriji.

Že več let se pripravljajo na gradnjo novega gasilskega doma, ki je že nujno potreben, vendar do tega še ni prišlo zaradi pomanjkanja finančnih sredstev. Ker stara garaža že razpada, se bodo morali čimprej lotiti dela.

B. Z.

Družinsko taborenje

Društvo prijateljev mladine namerava tudi letos pripraviti 10-dnevno družinsko taborenje v Verudeli pri Pulju. Interesenti naj se prijavijo v knjigarni Dobra knjiga, kjer dobe tudi vse informacije.

Športni aktiv gimnazije

prvak Pomurja v malem rokometu

Z veseljem lahko ugotavljamo, da se mali rokomet s sigurnostjo utrjuje, tako med mladino in člani telesnovzgojnih društev Partizan, kot med dijaštvom osemletnih šol Pomurja.

Prvo uradno prvenstvo Pomurja v tej panogi, za katero je izrekla javno priznanje Rokometna zveza Slovenije društvu TVD Partizan Murska Sobota zaradi vzorne priprave in izvedbe tekmovanja, je bilo izvedeno že lani 24. novembra. Kmalu po omenjenem tekmovanju pa so se vršila še druga tekmovanja in prvenstva kot so: 1. 14. maja t. l. sektorsko prvenstvo osemletnih šol v malem rokometu, 2. finalne tekme za 1. prvenstvo Pomurja za osemletne šole — 17. maja 1958, 3. prvenstvo ŠAG v malem rokometu za leto 1958 in poleg nekaterih prijateljskih tekem in srečanj še 4. prvo kolo 2. turnirja za prvenstvo Pomurja za leto 1958, ki se je vršilo 25. maja t. l. v Murski Soboti.

Tekme za omenjeno prvenstvo Pomurja so bile zelo zanimive, saj moramo pripomniti, da so se ga udeležila domala vsa moštva, ki so sodelovala na lanskem prvenstvu. To so: Sportni aktiv gimnazije v Murski Soboti (ŠAG), Ekonomska srednja šola (ESS), Ljudska mladina Slovenije (LMS), TVD Partizan Lendava in Beltinci.

Pričakovati je bilo, da se bo vršila največja borba med moštvi ŠAG, TVD Partizan Lendava in ESS, vendar resnici na ljubo ugotavljamo, da so bile najrazburljivejše tekme, ki so dvignile s sedeža marsikaterega gledalca, prav med domačimi moštvi.

Posebno odkritje tega turnirja je bilo moštvo TVD Partizan Beltinci, ki si z uspehom utira pot v borbi za vidnejša mesta na tabeli najboljših strelcev (4. mesto Martin Horvat s 14 zgoditki), pa čeprav so trenutno na petem mestu kot moštvo. Njihove tekme, pridobljene z vzorno prizadevnostjo in disciplino nam mnogo govore; posebej pa še tekme s Partizan Lendava (8:7) in tesna izguba z drugoplasiranim moštvom ESS (6:7). Iz tega sklepamo, da so prizadevanja tov. Šarja rodila uspeh in zaupanje med pristaši rokometne igre.

Tudi na drugem turnirju, ki se je vršil v okviru občinskega praznika v Lendavi, v nedeljo, dne 22. junija t. l., je samo za las manjkalo, da si niso zagotovili četrto mesto, saj je le razmerje v golih odločalo o končni razvrstitvi posameznih moštev za četrto in peto mesto.

V splošnem v primerjavi z lanskim letom lahko ugotavljamo, da je kakovost rokometne igre vidno napredovala. Prav zaradi tega in v zvezi s tem v Murski Soboti resno razmišljajo o ustanovitvi Rokometne zveze za Pomurje. Vse kaže, da bo ta težnja tudi uresničena še pred prvenstvom za leto 1959, ki se bo odvijalo v dveh kolih, jesenskem in spomladanskem, v obliki pomurske lige.

Trenutno je še vedno najboljše moštvo ŠAG, ki si je uspel utreti pot v nekaterih športih, kot na primer: hokej na travi, atletika, košarka, rokomet, namizni tenis itd., na vidnejša mesta na tabeli športnih uspehov v slovenskem merilu. Ponekod pa tudi v državnem! Tudi ESS si je zagotovila vidnejše mesto na letošnjem prvenstvu in je zelo resen kandidat za osvojitev prvenstva za leto 1959, če se bodo malo potrudili tudi ostali igralci in dosegli kakovost bratov Kovač. Ni pa izključena možnost, da bi presenetilo katero drugo moštvo.

Priprave za izvedbo tekmovanja, kakor tudi vremenske prilike niso bile najboljše. Pripomnimo lahko, da smo bili priče tudi boljše organiziranim tekmovanjem.

Rezultate prvenstva Pomurja za leto 1958, na osnovi obeh turnirjev, kol tako v Murski Soboti, kot v Lendavi, pa podajamo v naslednjem:

1. Sportni aktiv gimnazije	8	6	1	1	52:32	13 točk
2. Ekonomska srednja šola	8	5	1	2	43:35	11 točk
3. Ljudska mladina Slovenije, M. Sobota	8	3	2	3	40:35	8 točk
4. TVD Partizan Lendava	8	2	0	6	27:37	4 točke
5. TVD Partizan Beltinci	8	2	0	6	30:39	4 točke

Najboljši strelci na turnirju so bili: 1. Jože Kovač (ESS) 29 zgoditkov, 2. Ivan Hochšteter (LMS) 19 zgoditkov, 3. Branko Kureš (ŠAG) 15 zgoditkov, 4. Martin Horvat (TVD Partizan Beltinci) 14 zgoditkov in 5. Tonček Camplin (ŠAG) 13 zgoditkov.

Zmagovalno moštvo ŠAG je prejelo pokal RZS v trajno last. Tekme je sodil prof. Titan.

• • •

Odbojkarice TVD Partizan Murska Sobota so dosegle viden uspeh na prvenstvu mariborske podzveze s tem, da so zasedle častno drugo mesto. Čestitamo!

Peta številka „Sodobno gospodinjstvo"

Nova številka revije »Sodobno gospodinjstvo« prinaša uvodnik o VII. Kongresu ZKJ. Sledi mu poročilo o dejavnosti na področju gospodinjsko pospeševalne službe za Gorenjsko in poročilo o ekskurziji gospodinjskih strokovnih učiteljic na Dunaj.

Zdaj, ko se naša gospodinjstva vedno bolj opremljajo z različnimi stroji, bo članek o gospodarni uporabnosti gospodinjskih strojev marsikdo z zanimanjem prebral ter bolj temeljito premislil, kakšen stroj si bo nabavil. Naša industrija in obrt dajeta na trg izredno majhen asortiment čistilnih pripomočkov. Ing. Kregarjeva piše o teh pripomočkih in o uporabnem namenu posameznih pripomočkov.

V reviji najdemo tudi opis treh praktičnih pripomočkov za gospodinjstvo: vložka za kuhanje perila, posodice za kuhanje jajčk in vilic posebne oblike, porabnih za različne namene.

V stalni rubriki, kjer priporoča revija sodobne, posamezne kose pohištva, za katere nudi tudi načrte, najdemo tokrat opis omarice s čistilno ploščo. Komur v stanovanju primanjkuje prostora za shranjevanje različnih predmetov, ki bodo »čez sedem let zopet prav prišli«, bo v članku »Čez sedem let vse prav pride« našel nasvet, kako lahko izkoristi v ta namen različne prostore in kotičke v stanovanju.

Tudi če želite imeti moderno pritrjene zavese v stanovanju, boste za to našli navodilo v tej številki revije.

Gospodinje bosta zanimala članka o vplivu zelenjave na rast zob in o potrošnji konjskega mesa v svetu in pri nas. Ravno tako jim bodo jedilniki in recepti, namenjeni prehrani na letovanjih, pomagali k pestrejši izbiri jedi za družino.

Tudi članek o negi nog je namenjen ženam.

Razen tega prinaša revija tudi nasvete za ročna dela in šivanje ter stalni prispevek strokovnjaka o delih na vrtu.

Revijo izdaja Centralni zavod za napredek gospodinjstva v Ljubljani, Miklošičeva 4/II. Letna naročnina znaša 400.— din.

Jevniški škorčki se zahvaljujejo

Vzhičeni in veselo presenečeni nad toplimi sprejemi v Pomurju se prav iz srca zahvaljujemo vsem, ki so pripomogli, da je tako lepo uspela turneja malih jevniških škorčkov po Pomurju. Posebej moramo izraziti zahvalo glavnemu organizatorju tov. Mihi Veršiču, okrajnemu šolskemu inšpektorju, stanujočem v Radencih, šol. upravitelju Mirku Stublju iz Murske Sobote, našemu mladinskemu pesniku Manku Golarju, vsem društvom DPM, pionirskim štabom, pionirskim starešinskim štabom in vsem, ki so nas sprejeli tako prisrčno, tako toplo in nam nudili vse, da smo se počutili kot da smo ves čas na letovišču, ne pa na turneji. Prelepo, res prelepo je bilo. Nikoli ne bomo pozabili, kako ste nas zasuli s cvetjem, kako toplo in z ljubeznijo ste nas sprejemali na svojih domovih.

Kolektivna in individualna darila nas bodo spominjala na prelepe trenutke, ki smo jih preživeli med vami.

Pomurje, čisto si drugačno, kot smo te poznali doslej.

Pionirski pevski zbor in učiteljstvo iz Jevnice

NK Maribor : NK Sobota 1:2 (1:1)

V nedeljo je moštvo Sobote igralo nogometno tekmo za pokal maršala Tita z NK Maribor v Mariboru. Nogometaši Sobote so tudi tokrat slavili pomembno zmago nam Mariborom, ki je zasedel v končnem plasmanu VMC lige 3. mesto. Ta zmaga je še posebej pomembna zaradi tega, ker Sobota na tem igrišču še nikoli ni slavila zmage.

Začetni udarec so imeli Sobočani in takoj začeli močno napadati na gol domačinov. V 10. minuti igre je bil storjem prekršek nad napadalcem Sobote kakih 20 m od gola. Ta kazenski strel je izvedel Sečko in prvič zadel mrežo domačinov. To veselje pa ni trajalo dolgo, ker so kmalu za tem po napaki obrambe Mariborčani izenačili. Rezultat se v prvem polčasu ni izpremenil.

Tudi v drugem polčasu je Sobota bila večji del igre v premoči, toda gola pa le ni bilo. K temu so doprinesli sodniki z zelo pristranskim sojenjem v korist domačinov, prednjačila pa sta pri tem predvsem stranska sodnika, katera je domače občinstvo večkrat izžvižgalo. V 37. minuti igre v drugem polčasu je uspelo Soboti, da je po Milenkoviču dosegla gol, ki je »visel« v zraku že ves čas. Tudi za ta gol je stranski sodnik interveniral, češ da je bil offside, toda glavni sodnik ni niti poslušal, saj tudi offsida ni bilo. S tem je bil dosežen tudi končni rezultat.

Silno nešportno gesto pa je pokazal igralec Maribora Vidic, ki je udaril Kodelo z roko po licu, ko ta sploh ni imel žoge. Glavni sodnik sicer tega dogodka ni mogel videti, ker je bil obrnjen s hrbtom k Vidicu in Kodeli, moral bi pa videti stranski sodnik.

V. Cvetko

VREMENSKA NAPOVED

za čas od 26. jun. do 6. julija

V splošnem nestalno vreme: Nekako 26. ali 27 junija kratkotrajne nevihtne plohe, ponekod z močnim pišem (vetrom), nato do konca tedna lepo in precej vroče vreme. V začetku prihodnjega tedna, oziroma okrog 1. julija zopet padavine, nato v glavnem lepo vreme, le okrog 4. julija krajevne plohe ali nevihte.

LJUBITELJI NOGOMETA!

V nedeljo, dne 29. junija 1958 igra moštvo Sobote mednarodno nogometno tekmo z

AAC Gemeinde Graz iz Avstrije.

Omenjeno moštvo igra v I. spodnještajerski ligi v Avstriji in se ljubiteljem nogometa obeta lepa tekma. Ne zamudimo te priložnosti in si oglejmo to mednarodno srečanje v Murski Soboti. Pričetek tekme bo okrog 17. ure.

POMURSKI VESTNIK

Izdaja časopisno in založniško podjetje »Pomurski tisk« v Murski Soboti — Direktor in odgovorni urednik Dragan Flisar — Uredništvo: Murska Sobota, Štefana Kovača 16 — — Telefon 138 — Uprava: M. Sobota, Kocljeva ulica 7 — Telefon: 53 — Oglasni in naročniški oddelek: Štefana Kovača 16 — Telefon 138 — Naročnina: četrtletna 100, polletna 200, celoletna 400 dinarjev. Naroč. za inozemstvo 1000 din — Rokopisov ne vračamo in ne odgovarjamo zanje — Tek. račun pri Komunalni banki, M. Sobota, številka 605—70

1—365

— Tisk Pomurske tiskarne v Murski Soboti

Čestitke

18. junija je na akademiji za glasbo v Ljubljani diplomiral Ladislav Vörös iz Beltinec na prvem oddelku za kompozicijo. Mlademu komponistu iskreno čestitajo kolegi.

Soboška KRONIKA

POROKE, ROJSTVA IN SMRTI

od 14. do 21. junija 1958

Poročili so se: Jože Filipan, elektromonter iz M. Sobote, in Maksimiljana Gorišek, učiteljica iz Bodonec; Albert Bötykneed, delavec, in Terezija Lanščak, delavka v Panoniji, oba iz Murske Sobote; Alojz Gorišek, mizarski pomočnik, in Veronika Vogrinčič, oba iz Veščice; Jože Meolic in Jožefa Borovič, oba iz Kroga; Janez Flegar, pismonoša, in Vera Bagari, šivilja, oba iz Bakovec; Geza Fister, poslovodja, in Terezija Jelenovec, učiteljica, oba iz Bakovec, ter Jožef Šadl, mlinar iz Ivanec, in Kristina Rajnar iz Rakičana.

Rodile so: Jolanka Farkaš iz Lendave, deklico; Barica Horvat iz Bogojine, deklico; Helena Hajdinjak iz Črnelavec, dečka; Slavica Horvat iz Bogojine, deklico; Agata Kustec iz Dolnje Bistrice, deklico; Marija Lanjšček iz Ratkovec, deklico; Zinka Frank iz Križevec pri Ljutomeru, dečka; Ida Lukač iz Renkovec, deklico; Terezija Zadravec iz Ocinja, dečka; Marta Horvat iz Velike Polane, deklico; Kristina Horvat iz Črnelavec, dečka; Justina Bunderla iz Poznanovec, dečka, in Marija Bagari iz Borec, dečka.

Umrli so: Franc Gašparič iz Vučje Gomile, star 64 let; Bernardka Baler iz Kroga, stara 3 mesece; Apolonija Györek iz Murskih Črnc, stara 50 let; Marija Gredar iz Rakičana, stara 69 let, in Mihael Kovač iz Gaberja, star 61 let.

Nesreče in NEZGODE

Z voza, naloženega s senom, je padel 2 metra globoko 69-letni železničarski upokojenec Koloman Zelko iz Mačkovec in si poškodoval hrbtenico.

Strela je med nevihto udarila v hišo v Domajincih, kjer je ravno prala gospodinja Jožefa Gomboc. Vrglo jo je na tla. Gomboceva si je poškodovala rebra. K sreči strela ni vžgala hiše.

Ko je nabiral češnje 27-letni Štefan Horvat iz Murske Sobote, je padel en meter globoko ter si močno poškodoval levo koleno.

Padel je triletni Milan Kozic iz Dolgovaških goric in si zlomil desno nogo nad kolenom.

V škaf z vrelo vodo se je vsedel 2-letni Franc Horvat iz Bratonec in se hudo opekel.

Z lestvice je padla 52-letna Ilona Balek iz Neradnovec in si zlomila kost v peti.

Ko je hotel ponoči vstati in naviti uro, je padel vznak 66-letni Janez Kerčmar iz Kančevec in si zlomil desno nogo nad kolenom.

Težko poškodbo na čelu je dobil 13-letni Franc Pertoci iz Tropovec, ko ga je žrebe brcnilo.

Z motorjem se je zaletel v tovorni avto na križišču v Vidmu 30-letni Franc Rauter iz Vidma ob Ščavnici in dobil več hudih poškodb.

Pri tesanju lesa se je skozi čevelj močno vsekal v levo nogo 35-letni tesarski pomočnik Franc Sečko iz Murski Črnc in si prizadejal hudo rano.

Zdravstvena DEŽURNA SLUŽBA

ZDRAVSTVENA DEŽURNA SLUŽBA

Nedelja, 29. junija 1958

Dr. Jan Przebilsky, stanuje v Kolodvorski ulici — novi blok. Ordinira v splošni ambulanti od 8. do 12. ure, v nujnih primerih popoldne in ponoči na stanovanju.

NOČNA DEŽURNA SLUŽBA

od 30. junija do 6. julija 1958

Dr. Jan Sedlaček, stanuje v Trubarjevem drevoredu.

PROSTVOVOLJNI KRVODAJALCI

od 16. do 21. junija 1958

Ana Bencak iz Kroga, četrtič; Ana Pap iz Središča, tretjič; Rudolf Ficko iz Tišine, Marjeta Vrečič iz Tropovec, Marjeta Kolman iz Petanjec, Ana Novosel iz Lendave, Jožefa Lazar iz Tropovec, Alojz Horvat iz Tišine, Jožefa Brišlar iz Globoke, vsi drugič; Jožef Horvat, Verona Rajbar, oba iz Tropovec; Matija Krampač st. in Matija Krampač ml., oba iz Lipe; Helena Simon, Ana Donötör in Julija Simonka, vsi iz Pinc; Marija Arh iz Brutava pri Kranju, Ludvik Ivko iz Beltinec, Ema Zrim iz M. Sobote, Rozalija Genc iz Dolge vasi, Helena Biro iz Gornjega Lakoša, Karolina Sinko, Irma Kerčmar, Marija Mikloša, Marija Jeneš in Alojz Jeneš, vsi iz Tišine.

Tedenski KOLEDAR

Nedelja, 29. junija — Peter in Pavel
Ponedeljek, 30. junija — Emilija
Torek, 1. julija — Bogoslav
Sreda, 2. julija — Marija
Četrtek, 3. julija — Nada
Petek, 4. julija — Dan borca
Sobota, 5. julija — Ciril in Metod

KINO

MURSKA SOBOTA — od 27.—29. junija ameriški barvni film: »Zadnji iz plemena Komančev«.

LENDAVA — od 27.—29. junija ameriški film: »Velika noč Casanove«.

LJUTOMER — od 28. do 29. junija ameriški film: »Na meji Apačev«.

KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU — 28. in 29. junija jugoslovanski film: »Ne čakaj na maj«.

RADGONA — 28. in 29. junija ameriški barvni film: »Sejn«.

ČEPINCI — 29. junija »Na ostrini meča«.

Mali OGLASI

CENE MALIH OGLASOV:

Beseda 10 din, med dve črti beseda 20 din. Ženitbeni oglasi beseda 30 din. Na oglase, ki so pod šifro oziroma naslov v oglasnem oddelku, se pribije 50 din.

OPOZORILO!

Vsa obvestila in male oglase bomo objavili le takrat, ko bo vplačan tudi znesek za objavo. Stranke, ki zahtevajo pismeno naslove oglasov ali kako drugo informacijo, naj priložijo za odgovor znamko za 15 din. V nasprotnem primeru ne bomo odgovarjali. Naslovov, ki so pod šifro, ne izdajamo! Za poslani denar v navadnih pismih ne odgovarjamo.

PRODAM

SAKS MOPED v odličnem stanju ugodno prodam. Naslov v oglasnem oddelku.

HIŠO Z GOSPODARSKIM POSLOPJEM, 2 ha zemlje in nekaj goric, 20 minut od postaje Velika Nedelja, ob glavni cesti, ugodno prodam. Ogled ob nedeljah pri lastniku Francu Grmiču, Drakšl 31, Velika Nedelja. M-572

HIŠO Z GOSPODARSKIM POSLOPJEM in 0,30 ha zemlje blizu Radenec ugodno prodam. Poizvedbe pri Husarju, Riktarovci, p. Slatina Radenci.

ENOSTANOVANJSKA HIŠA v centru Murske Sobote ugodno naprodaj. Informacije dobite pri Janezu Skrabanu, Mojstrska ul. štev. 2.

LESENI SKEDENJ (lopa) v izmeri 6 × 12 m po ugodni ceni prodam. Hofman, Bučečovci štev. 41, pošta Križevci pri Ljutomeru. M-566

POSESTVO z gospodarskim ter stanovanjskim poslopjem v izmeri 2,80 ha iz vseh kultur za 750.000 din prodam. Filip Bes, Gornji Kamenščak št. 27, pošta Ljutomer.

KROJAŠKI STROJ »Singer« ugodno prodam. Lendavska 54, Murska Sobota. M-565

MALO POSESTVO, valjčni mlin na prometnem kraju v dobrem stanju, voda in elektrika, prodam takoj. Cena ugodna. Janez Dimnik, Voličina pri Mariboru. M-569

MLATILNICO »Maschal« boben 120 na elektropogon prodam. Naslov v oglasnem oddelku.

SAKS MOPED v dobrem stanju ugodno prodam. Naslov v oglasnem oddelku. M-579

TUDI VI si morate kupiti srečke ESPERANTSKE LOTERIJE, ki so v prodaji v vseh krajih Slovenije. Kar danes lahko storiš, ne odlašaj na jutri! M-577

6-CEVNI ELEKTRIČNI RADIOAPARAT »Minerva« z električnim gramofonom v brezhibnem stanju ugodno naprodaj. Naslov v oglasnem oddelku. M-563

RAZNO

IZGUBIL SEM DELAVSKO KNJIŽICO na ime Anton Perkič, Ropoča 36, p. Rogaševci. Poštenega najditelja prosim, da jo vrne na oglasnem oddelku lista. Denar si naj obdrži. M-564

GOSPODINJSKO POMOČNICO k tročlanski družini sprejmem. (Lahko tudi začetnica). Foto Gerenčer, Murska Sobota. M-576

Trgovsko podjetje
PREKMURSKI MAGAZIN
Murska Sobota

obvešča, da bo poslovalnica

»MOŠČANCI«

dne 28. junija 1958 zaradi selitve zaprta.

Od dne 30. junija dalje bo poslovala v novourejenih prostorih:

MOŠČANCI št. 32.

Za obisk se priporoča

Kolektiv

Splošno vrvarstvo M. Sobota

sprejme

VAJENCA

Nastop službe takoj. — Pogoji: najmanj 8 razredov osnovne šole ali 2 razreda gimnazije.

D-580

KER SMO ZA LETO 1958 ŽE IZČRPALI VSA SREDSTVA ZA

PODPORE, POMOČI IN OGLASE

NE BOMO MOGLI RESEVATI NOBENIH PROSENJ IN NE BOMO NANJE ODGOVARJALI.

TRGOVSKO PODJETJE NA VELIKO
»POTROŠNIK«
MURSKA SOBOTA, TITOVA UL. 1

Strokovno izvršujemo montažo strelovodov, vsa kleparska, strojno-ključavničarska in vodovodno-instalaterska dela po zmernih cenah.

K 4. juliju — prazniku naših borcev — iskreno čestitamo vsem cenjenim strankam in vsemu ljudstvu ter se še nadalje priporoča delovni kolektiv

»STROJNIK«

Murska Sobota, Št. Kovača ul. 26, tel. 77

DVOLETNA KMETIJSKA ŠOLA RAKIČAN PRI M. SOBOTI

razpisuje

sprejem 30 učencev v I. letnik Kmetijske šole v šolskem letu 1958/59. Šola bo dvoletna in bo vzgajala kvalificirane poljedelske in živinorejske delavce. Absolventi bodo opravljali tudi traktorski izpit.

Pogoji za sprejem: starost 16 let, dovršena osemletka ali vsaj 6 razredov osemletke in KGŠ.

Za vpis je potrebno predložiti:
1. Prošnjo za sprejem v šolo (kolkovano s 30 din).
2. Zadnje šolsko spričevalo.
3. Rojstni list.
4. Zdravniško potrdilo.
5. Življenjepis (lastnoročno).

Gojenci stanujejo v šolskem internatu. Vzdrževalnina za celotno oskrbo znaša 3000 din mesečno.

Prijave sprejema uprava šole do 20. avgusta 1958.

Uprava šole

OKRAJNI ZAVOD ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE
V MURSKI SOBOTI

Obveščamo vse naše komitente o spremembah tekočih računov pri KB Murska Sobota

Tekoči račun	605—70 / 2—101
Račun prispevkov	605—70 / 239—100
Pokojnine, invalidnine in otroški dodatek	605—70 / 239—101

Avto-moto društvo Murska Sobota prične s 7. julijem 1958

tečaj za šoferje amaterje

Prijave sprejema Janko Kukel, Narodna banka, do vključno 5. julija, kjer se dobijo vse informacije.

PROLETARCI V VRTINCU SMRTI

Narodni heroj — generalni major D. Vojvodić o neenakem boju s sovražnikom in ledenomrzlimi valovi Sutjeske

»Bil je soparen junijski dan,« tako je pričel svojo zgodbo narodni heroj generalni major Dimitrij Vojvodič. »Borci so se izčrpani in lačni komaj pomikali naprej. Glavnina vojske z Vrhovnim štabom na čelu je že bila prek Sutjeske in Zelengore. Tretja divizija s I. dalmatinsko in V. črnogorsko brigado je ostala na sektorju Rudine-Vučevo. Njena naloga je bila sila težavna: zadrževala naj bi Nemce, da ne bi napredovali. Potem pa naj bi, čimbolj varujoč svoje sile, odšla za glavnino, in sicer čez Pivo, čez planino Vučevo in nato navzdol v kanjon Sutjeske. Tu naj bi premagala njene ledenomrzle valove in se z vsemi silami čez Krekov čimprej prebila skozi sovražnikov obroč do Zelengore.«

»Tak je bil načrt, prav dobro mi je še v spominu. Bili smo v težavnem položaju. Vojska je izčrpana, preutrujena, Nemci pa dobro oboroženi in siti z vseh strani stiskajo obroč. Napadajo nas venomer, skačejo nam v hrbet, naskakujejo nas z bokov. Kjerkoli se pokažemo, nas bombardirajo. Na desni od naših položajev buči nemirna Piva. Ponoči, ko zavlada tišina, ko nam nad glavami ne lete več krogle, se na naši in na njihovi strani zasvetijo ognji. Preden se povsem zjasni, zaslišimo po navadi s sovražnikove strani klice. Najprej začnejo četniki, Nemci pa jih posnemajo . . .

Ujeli smo nekaj sovražnikovih vojakov. Med njimi je tudi nemški kapetan. Zaslišujemo ga, sprašujemo kar se da natanko, hočemo, da nam pove, kako so razporejeni: kje so njihove glavne sile, kam nameravajo udariti. Sprva molči. Potlej pa se strahu otrese in po prusko trmoglav nam prerokuje polom.

‚Saj ne morete nikamor! Ne boste vzdržali,' pravi kar naravnost. ‚Obkolile so vas številne sile, oboroženi niste, mnogo imate ranjencev in obolelih za tifusom.'

. . . Napočil je osmi junij. Prva dalmatinska se od Rudina pomika proti Pivi. Nemci tolčejo po njej od vseh strani. Ni se moč znajti, od kod vse streljajo. Naše kolone so se izčrpane razvlekle po višinah. Spuščamo se h koritu Pive po strmih, neprehodnih kanjonih, po klancih, kamor v mirnih časih verjetno še ni stopila človeška noga, razen morda kakega pastirja, ki je plezal za kozami . . .

SREDI OGNJENEGA METEŽA

Na dohodih k Pivi nas Nemci zgoščeno obstreljujejo s topovi. Granate padajo prav v reko in poleg na breg . . . Usiplje se kamenje in celi slapovi vode brizgajo kviško. V ozkem koritu planinske reke rezko odmevajo detonacije. Nenadoma se usuje še močan dež. Kmalu je vse naokrog blatno: reka, breg, gozdna steza, kakor je pač v planinah, kadar dežuje . . . Noge se lepijo k zemlji. Borci predhodnice so, kot bi mignil, napravili čez reko nekak zasilni mostič. Vse potrebno so bi... pripravili že borci, ki jih nismo poznali, borci kdo ve katere brigade. Vedeli so, da bodo za njimi prišli drugi — njihovi tovariši — in kako prav jim bo to prišlo! Mostič se ziblje, ko da bi drhtel — borci pa pazljivo hodijo čezenj; varuje jih orožje tovarišev iz zaščitnice. Za hip je vse tiho, in tedaj zaslišiš stokanje ranjencev in obolelih za tifusom. Za nami in spredaj so kolone teh bolnikov; od vsega v ofenzivi je prav pogled nanje najgrozotnejši . . .

Za Pivo nas čaka še hujši vzpon na Vučevo. Dobro vemo, da so tudi tam Nemci; utrdili so se, zakopali, in zdaj so pripravljeni, da nas iz jeklenih cevi zasujejo s smrtnim ognjem. Drugi sovražnikovi oddelki so nam tik za petami. Pri njihovih nenehnih napadih jim pomagata topništvo in letalstvo. Ni čuda, da se naša kolona le počasi pomika naprej; saj se mora od časa do časa ustaviti pred tem peklenskim ognjem.

POKLICAL NAS JE SAVA KOVAČEVIĆ

. . . En bataljon I. dalmatinske brani Vučevo, kjer se v srditem boju žilavo upira Nemcem. Na njihovi levici se dviguje velikanski Maglić; videti je kot nekak gospodar teh strmih planinskih sten; mi pa plezamo po njem, da bi se izognili obkoljevanju in neizbežni smrti. Ko pogledamo od vznožja navzgor, se nam zdi, da se lahko vzpneš nanj le z vrvmi. Pa ni tako. Na vrh moramo priti pred Nemci, saj gre za biti ali ne biti! Tudi Nemci hitijo, da bi se ga čimprej polastili. Mi pa se zavedamo, da za nas ni več rešitve, če se jim posreči spraviti gor topništvo in minometalce.

. . . Letala preletavajo gozd, mi gremo skozenj. Cilj iščejo. In če opazijo najneznatnejšo skupinico borcev, se spustijo z višine prav nad glave, in vsuje se tovor bomb . . .

Tako smo, boreč se podnevi in ponoči, pričakali deseti junij. Komandant divizije Sava Kovačević nas je sklical na sestanek. Pojasnil je bataljonskim in brigadnim štabom, da je položaj sila sila težaven, hujši od vsega, karkoli nas je doletelo ves čas vojne. Prav zategadelj se moramo prebiti, ne da bi se kaj obotavljali, prebiti čimprej. Ukazal je, naj takoj sestavimo skupine za preboj in kritje in se prebijemo na drugi breg Sutjeske.

Sava ni zgubljal besed: govoril je odločno in v glasu mu je zvenela jeza.

»NA JURIS, PROLETARCI!«

. . . Se zadnji pogovor o tem, kako naj pridemo čez reko. Odločimo se. Eno četo mitraljezcev bomo razpostavili za kritje. Teh dvanajst naj zavaruje preboj, dokler druge enote ne bodo premagale najtežavnejše zapreke, dokler ne bo glavnina dospela na drugi breg. In tako storimo. Odberemo dvanajst mitraljezcev in prvič, kar traja vojna, brez pomislekov ukažemo strelcem:

»Ne varčujte z municijo!«

Vprašamo, kdo se prostovoljno javi za spremstvo. Toda to ni prav nič potrebno. Kar po vrsti se javljajo komandirji, komisarji, komunisti . . . navadni borci! Vsi bi najraje kar planili k reki . . .

Medtem ko se tako razvrščamo za prehod čez Sutjesko, je čez že prišla nemška patrulja s psi. Fašisti v patrulji so od blizu udarili na nas z brzostrelkami. Psi so planili na borce in jih začeli trgati. Potem je zavrelo. Na vso moč smo začeli streljati z vsem orožjem. Nekemu Nemcu iz patrulje se je posrečilo vreči raketo k svojim v taborišče. Tamkaj je nastal pravi poplah.

Vnel se je neenak boj.
Stekli smo k reki z vzkliki:
»Na juriš, proletarci!«

Rezko so se oglašali klici utrujenih borcev. Na vso moč smo streljali in hitro prodirali naprej. Med Nemci je nastala prava zmeda. Zabredli smo v reko, zdaj bredemo njene ledeno mrzle valove, okrog nas pa se vse praši od izstrelkov. Ne veš, od kod prihajajo ne iz kakšnega orožja. Oblo kamenje planinske reke se nam kotali pod nogami in nas vleče v urne vrtince. Marsikdo pade, pa se spet s težavo zravna. Nekaterim zdrane orožje z rok, poganjajo se za njim, vrtinec pa jih skuša potegniti v smrt . . . Zatem spet naskok na drugi breg.

Sovražnik se je umaknil.

Nemški šotori stoje prazni. Okoli njih ležijo trupla vojakov s premitimi glavami. Dokopali smo se do Tjentišta, zdaj smo na glavnem bojišču. Podoba je grozotna, strašna! Razmesarjena trupla vojakov in konj, pa čutarice, čevlji. Okrog in okrog zevajo razbiti kotli. Hrana leži razmetana kar vprek, kot da bi jo raznesel vihar.

Takšna je grozljiva podoba kraja, kjer se je bila ta bitka.

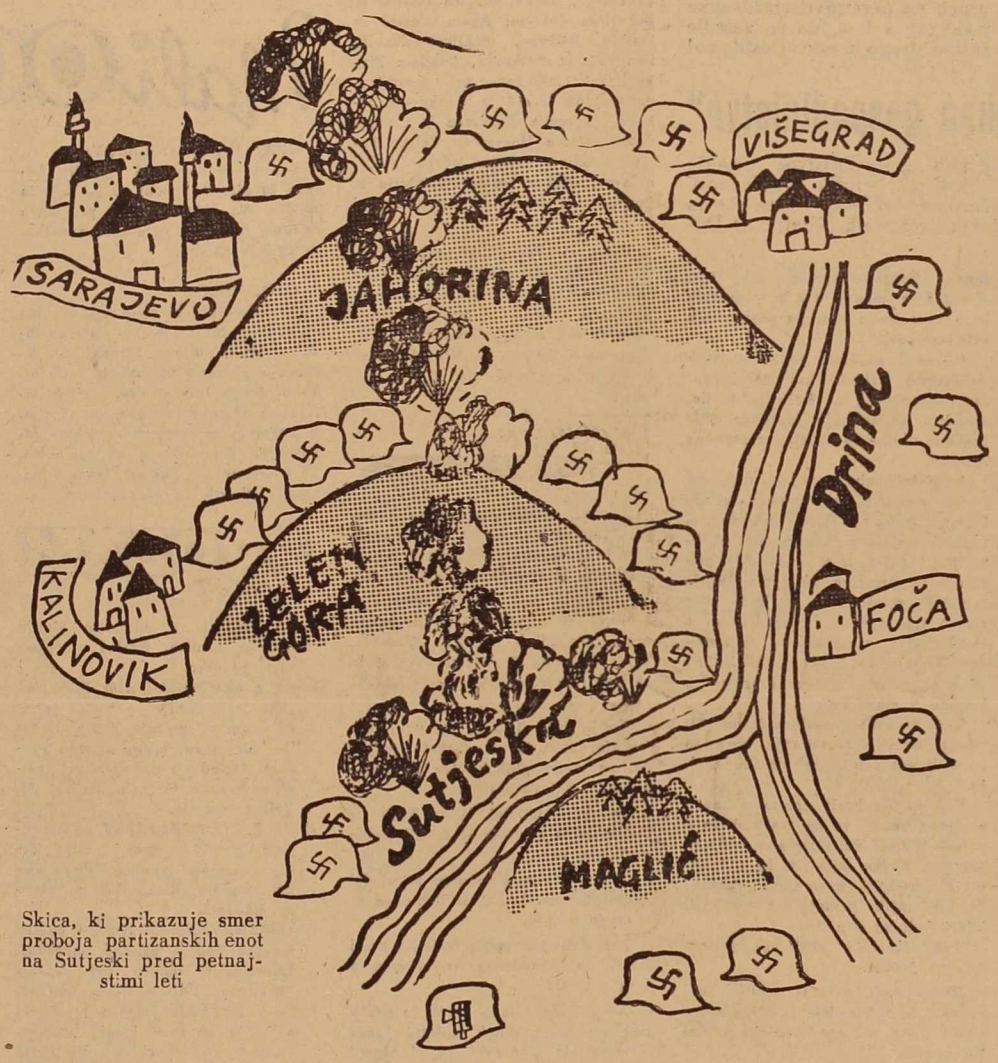

Skica, ki prikazuje smer proboja partizanskih enot na Sutjeski pred petnajstimi leti

TUDI TO SE ZGODI

Nenamerna reklama

Belinda Lee, znana angleška filmska lepotica, ... jo vidimo na sliki, je slovela doslej po svoji skromnosti in ni spletala venca škandalov okrog svoje ljubke osebnosti. Toda tu je spregovorilo srce in škandalu se ni bilo več moč ogniti. Celo rimski papež je že hotel preiti preko škandala, ki ga je izzvalo »nedostojno vedenje« visokega vatikanskega dostojanstvenika, kneza Orsinija. Toda predstavnik »črne aristokracije« ni poslušal . . .

Vprašali se boste, kakšno zvezo ima Belinda Lee s knezom Orsinijem. Stvar je povsem enostavna, čeprav se je že hudo zapletla. Pred časom je namreč kronika zabeležila poskus samomora kneza Orsinija, dan za tem pa je storila isto tudi Belinda Lee. Oba zaljubljenca sta se najbrž dogovorila za samomor. Belinda je sicer sklenila zapustiti svojega londonskega moža, zato pa je bilo teže zapustiti svojo bogato ženo Orsiniju, ki ima z njo tudi otroke. Po neuspelem samomoru obeh zaljubljencev je nekaj časa kazalo, da je stvar pozabljena. Knez Orsini je ostal v Rimu, Belinda Lee pa je odpotovala v Južno Afriko.

In konec? Nemara res ni šlo za namerni reklamni trik, kajti knez Orsini je naposled le zapustil svojo ženo in pred kratkim so francoski časniki objavili slike s francoske riviere. Na slikah vidimo kneza Orsinija in Belindo Lee, za katero trdijo, da pričakuje otroka . . .

»TRETJI ČLOVEK V ZABOJU«

V nekem londonskem lokalu se je pokvaril ventilator. Prišla sta dva mlada mehanika in prinesla s seboj težki kovček, ki sta ga po opravljenem poslu pustila v lokalu in šele drugi dan prišla ponj. Gostilničar se je čudil, kaj bosta s kovčkom, toda vse mu je postalo jasno, ko je videl vlomljeno blagajno. Policija je pozneje ugotovila, da je v kovčku bil »tretji človek«, ki je čez noč »popravil« blagajno.

MODERNI OGLAS

V nekem hollywoodskem listu je izšel tak oglas: »Mlada dama zlomljenega srca prodaja zaročni prstan, vreden 50 tisoč dolarjev. Pripravljena se je tudi poročiti s kupcem prstana, če ustreza njegovo imovinsko stanje vrednosti tega prstana.«

DOBRA REKLAMA

Neka argentinska tovarna mesnih konserv je slavila obletnico in ob tej priložnosti dobro pogostila svoje delavce. Toda drugi dan so imeli zdravniki polne roke dela; več kot tisoč delavcev te tovarne se je zastrupilo zaradi pokvarjenih mesnih konserv, ki so jih jedli na pojedini.

ČUDEN TAT

V vseučiliščnem muzeju v Colgatu (ZDA) je tat ukradel iz vitrine 70 milijonov let staro jajce dinosaura. Učenjaki se sprašujejo, čemu bo tatu ta plen.

piše: Janez Švajncer

MRKI

riše: Ladislav Dančo

94. Tonek in Franček ste se odpravila v gozd. »Ali te je strah?« je vprašal Tonek. »Zakaj?« je vprašal Franček. »Danes bova sama čepela pred bunkerjem in čakala gozdnega moža.« Franček se je ustavil in se plašno ozrl naokoli. »Saj ga ne bo. Gozdni mož živi na Pohorju.« »Norček. Gozdni mož živi samo v pravljici.« Frančku se je vračal pogum. Z žvižgom je oponašal čuka. »Pst,« ga je pokaral Tonek in se prihulil k zemlji. Franček se je neslišno spustil kraj njega in potem vprašal: »Si videl gozdnega moža?« Tonek je hitro odkimal in kazal med drevje. »Poglej, poglej,« je šepetal in se zadenski umikal v gosto grmovje.

95. Dečka sta ležala kot odrevenela. Komaj sta si upala dihati. Nedaleč od njiju so si Mrki, Sloki in Dolgi utirali pot med grmovjem. Približevali so se dečkoma, potlej pa so jo ubrali v nasprotno smer. Šele ko so izginili med drevjem, sta dečka prišla do sape. »Joj, kako mi bije srce,« je vzdihnil Franček, Tonek pa se je po vseh štirih plazil dalje. Tako sta prispela iz gozda. Tam je rekel Tonek: »Sedaj pa vzemiva hitro pot pod noge,« in pričel teči po sadovnjaku. »Kam bežiš?« je spraševal Franček. Stežka je dohajal sošolca. Na hribu sta se ustavila in si odpočila. »Počakal te bom tukaj, ti pa brž teci po miličnike. Povej jim naj pridejo.«

96. Na križopotju se je Mrki poslovil od spremljevalcev: »Vrnita se v bunker in si odpočijta. Malo bom pogledal domov k materi.« Godrnjala sta, vendar mu nista ugovarjala. »Kadar ga prime ihta, je čisto iz sebe,« je rekel spotoma Sloki. Dolgi mu je potrdil. — Mrki se je bližal svoji domačiji. Samo od sebe ga je gnalo semkaj. Nekaj mu je pravilo, naj obišče mater. Tedaj mu je zastal korak. Po poti je videl prihajati Reziko. Nameraval se ji je umakniti, toda dekle ga je že opazilo. »Kdo bi si mislil, da se bova na vsem lepem srečala,« je rekla. »Tudi jaz te sedaj nisem pričakoval,« je odgovoril in neodločno postal ter mimo nje pogledoval po poti.